

Eviran ohje 18217/10

Luomutuotanto 2

Eläintuotannon ehdot

2020

Eviran ohje 18217/10
Käyttöönotto: 15.1.2020

Evira, luonnonmukainen tuotanto

Hyväksyjä Jaostopäällikkö, ylitarkastaja Beata Meinander

Esittelijä Ylitarkastaja Merja Manninen

Jakelu: Julkaisu on saatavilla Ruokaviraston internetsivuilta osoitteesta www.ruokavirasto.fi

Lukijalle

Nämä ehdot kuvaavat eläintuotantoa koskevia luonnonmukaisen tuotannon vähimmäisvaatimuksia neuvoston ja komission asetusten ja niiden nojalla annettujen määräysten osalta. Luomuvälvontaa yleisesti koskevat tuotantoehdot, esimerkiksi välvontaan ilmoittautumisesta ja merkinnöistä, on annettu alkutuotannon osalta Luonnonmukainen tuotanto 1, Yleiset ja kasvin-tuotannon ehdot -julkaisussa. Muutokset edelliseen painokseen on merkitty vihreällä.

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viran-

omaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin. Näissä ehdoissa on sekä suoria lainauksia lainsäädännöstä että tulkintoja lainsäädännön soveltamisesta. Tulkinta on erotettu kursivilla. Näissä tuotantoehdoissa esitetyt tulkinnat ovat Eviran näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa.

Elintarviketurvallisuusviraston luomujaosto tiedottaa välvontaan kuuluville toimijoille muuttuvista vaatimuksista pari kertaa vuodessa. Ajankohtaista tietoa on saatavilla myös Eviran internetsivuilta osoitteesta www.evira.fi.

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

Sisällysluettelo

Lukijalle	3
1 Luonnonmukaisen eläintuotannon tavoitteet ja yleisperiaatteet	6
1.1 Yleisiä vaatimuksia	6
1.2 Eläintuotannon suhde peltoalaan.....	6
1.3 Eläinten kasvatusta eri tuotantotavoin	6
2 Sovellettavat säädökset ja ilmoittautuminen valvontaan	8
2.1 Neuvoston asetuksen soveltamisala.....	8
2.2 Eläinlajit.....	8
2.3 Tuotantoyksikkö	9
2.4 Ilmoittautuminen eläintuotannon valvontaan	9
2.5 Eläintuotannon luvat	10
2.6 Eläintuotannon ensimmäinen tuotantotarkastus	10
2.7 Eläintuotannon vuosittainen tuotantotarkastus.....	11
2.8 Toimijan muistiinpanovelvollisuus	11
3 Siirtymävaihe luonnonmukaiseen tuotantoon	12
3.1 Eläintuotantoon tarkoitetut maat	12
3.2 Eläimet ja eläintuotteet.....	12
3.3 Kasvi- ja eläintuotannon samanaikainen siirtäminen	13
4 Eläinten alkuperä	14
4.1 Pääsääntö.....	14
4.2 Poikkeukset koskien tavanomaisesti kasvatettujen eläinten hankintaa.....	14
4.3 Poikkeukset koskien siipikarjan hankintaa	15
5 Ruokinta	17
5.1 Pääsääntö.....	17
5.2 Siirtymävaiheen rehu	17
5.3 Karkearehu	18
5.4 Säilörehu.....	18
5.5 Nuorten eläinten ruokinta.....	18
5.6 Siipikarja ja siat.....	19
5.7 Muut sallitut rehuaineet.....	19
5.8 Muut sallitut aineet.....	19
5.9 Poikkeukset.....	19
6 Tautien ennaltaehkäisy ja eläinlääkinnälliset hoidot	21
6.1 Eläinlääkkeiden käyttö	21
6.2 Rajoitukset eläinlääkkeiden käytössä	22
7 Käytännöt eläinten hoidossa	23
7.1 Lisääntymismenetelmät	23
7.2 Eläimille suoritettavat toimenpiteet.....	23
7.3 Siipikarjan vähimmäisteurasikä	24
7.4 Kuljettaminen	24
7.5 Eläintuotteiden tunnistaminen	24
8 Eläinsuojat	25
8.1 Pitopaikan olosuhteet.....	25
8.2 Kaikkia rakennuksia koskevat yleiset vaatimukset.....	25
8.3 Eläinsuojia koskevat vaatimukset naudoille, sioille, lampaille, vuohille ja hevosille	26
8.4 Eläinsuojia koskevat vaatimukset siipikarjalle	26
8.5 Eläinsuojien puhdistus	27

9 Ulkoilu	28
9.1 Ulkoilua koskevat vaatimukset.....	28
9.2 Ulkoilu naudat.....	29
9.3 Ulkoilu lampaat ja vuohet.....	29
9.4 Ulkoilu siat.....	29
9.5 Ulkoilu hevoset.....	29
9.6 Ulkoilu siipikarja.....	29
10 Karjanlanta	30
10.1 Lannanlevitysala.....	30
10.2 Lannan varastointi.....	30
Taulukko 1 Eläinten enimmäismäärä peltohehtaaria kohden.....	31
Taulukko 2 Eläinten käytössä olevien sisä- ja ulkotilojen vähimmäisvaatimukset.....	32
Taulukko 3 Eläinten käytössä olevien sisä- ja ulkotilojen vähimmäisvaatimukset: Siipikarja.....	33
Liite 1 Komission asetuksen 889/2008 liite V.....	34
Liite 2 Komission asetuksen 889/2008 liite VI.....	35
Liite 3 Komission asetuksen 889/2008 liitteen VII mukaiset puhdistus- ja desinfiointiaineet.....	37
Liite 4 Luomusuunnitelman tarkistusluettelo.....	38

1 Luonnonmukaisen eläintuotannon tavoitteet ja yleisperiaatteet

- Eläinten kasvatusta ilman peltoalaa ei ole luonnonmukaisen tuotannon periaatteiden mukaista.
- Eläintuotannon ehdot ovat vähimmäisvaatimuksia, joita kasvattajien on vähintään noudatettava.
- Luonnonmukaista eläintuotantoa ei voida harjoittaa ilman yhteyttä luonnonmukaisessa viljelyksessä olevaan peltoalaan, jonne eläinten tuottama lanta voidaan levittää. Luonnonmukaista eläintuotantoa harjoittavan tuotantoyksikön koko peltoalan tulee olla luonnonmukaisessa tuotannossa tai siirtymässä siihen.
- Sekä luonnonmukaisesti että tavanomaisesti kasvatettavia eläimiä saa pitää tilalla ainoastaan siinä tapauksessa, että ne ovat eri eläinlajeja.

Luonnonmukaisen eläintuotannon tavoitteena on tuottaa korkealaatuisia tuotteita huomioiden eläinten hyvinvointi ja lajikohtaiset käyttäytymistarpeet. Tavoitteena on myös vastata kuluttajien kysyntään tuotteilla, joiden valmistusmenetelmät eivät ole haitallisia ympäristölle, ihmisille ja kasvien terveydelle tai eläinten terveydelle tai hyvinvoinnille.

Eläintuotanto on tärkeä osa luonnonmukaista maatilakokonaisuutta. Rehukasvien viljely monipuolistaa viljelykiertoa ja vastavuoroisesti eläimet tuottavat eloperäistä lannoitetta maaperälle. Eläinten kasvatusta ilman peltoalaa ei ole luonnonmukaisen tuotannon periaatteiden mukaista.

Eläintuotannon ja kasvinviljelyn on muodostettava sellainen alueellisiin olosuhteisiin mukautettu kokonaisuus, jossa toteutuvat kestävä maataloustuotannon periaatteet. Eläinten lukumäärä on suhteutettava käytettävissä olevaan pinta-alaan. Näin vältetään liialliselta laiduntamiselta ja karjanlannan levitys voi tapahtua mahdollisimman vähin ympäristövaikutuksin.

1.1 Yleisiä vaatimuksia

Näissä tuotantoehdoissa on annettu yksityiskohtaiset ehdot siitä, miten nautoja, hevosia, sikoja, lampaista, vuohia ja siipikarjaa (kanat, helmikanat, ankat, kalkkunat ja hanhet) tulee kasvatusta, jotta niitä tai niistä saatuja tuotteita saisi markkinoida luonnonmukaisesti tuotettuina. Tuotantoehdot ovat vähimmäisvaatimuksia, joita edellä mainittujen eläinlajien kasvattajien on vähintään noudatettava.

1.1.1 Eläinsuojelusäädökset

Luonnonmukaisessa eläintuotannossa on noudatettava eläinsuojelusäädöksiä, jollei luonnonmukaista eläintuotantoa koskevissa säädöksissä aseteta toiminnalle tiukempia vaatimuksia.

Ajantasaiset eläinsuojelua koskevat säädökset ovat luettavissa:

<http://www.mmm.fi/fi/index/lainsaadanto/elainlaakintolainsaadanto/sisalto/f-hakemisto.html>

1.1.2 Muuntogeeniset organismit

Muuntogeenisten organismien (GMO) ja/tai tuotteiden, jotka on tuotettu muuntogeenisistä organismeista tai ovat niiden tuottamia, käyttö on kielletty luonnonmukaisessa tuotannossa. Poikkeuksena ovat eläinlääkkeet, joita edellä mainittu kielto ei koske.

1.2 Eläintuotannon suhde peltoalaan

Luonnonmukaista eläintuotantoa ei voida harjoittaa ilman yhteyttä luonnonmukaisessa viljelyksessä olevaan peltoalaan, jonne eläinten tuottama lanta voidaan levittää. Lanta-asioita käsitellään kappaleessa 10. Luonnonmukaista eläintuotantoa harjoittavan tuotantoyksikön koko peltoalan tulee olla luonnonmukaisessa tuotannossa tai siirtymässä siihen.

1.3 Eläinten kasvatusta eri tuotantotavoin

Sekä luonnonmukaisesti että tavanomaisesti kasvatettavia eläimiä saa pitää tilalla ainoastaan siinä tapauksessa, että ne ovat eri eläinlajeja. Tilalla voi olla esimerkiksi luomusikoja ja tavanomaisia nautoja, mutta ei luomulypsylehmiä ja tavanomaisia emolehmiä. Mikäli tilalla kasvatetaan eläimiä eri tuotantotavoin, tulee eläintuotanto jakaa luonnonmukaiseen ja tavanomaiseen tuotantoyksikköön.

Tuotantoyksiköt määritellään **valvontaan ilmoittauduttaessa**. Eri tuotantotavoin kasvatettavia eläimiä on pidettävä erillisissä rakennuksissa tai rakennuksen osissa ja ulkoalueilla. Luonnonmukaisessa tuotannossa käytettävien tuotantoposten sekä tuotettujen tuotteiden varastojen tulee olla selkeästi erotettu vastaavista tavanomaiseen tuotantoon käytettävistä varastoista.

Tavanomaisesta eläintuotannosta on pidettävä luonnonmukaista tuotantoa vastaavia muistiinpanoja tilalle hankittujen tuotantoposten, tilalta luovutettujen maataloustuotteiden ja eläimiä koskevien tietojen osalta (2.8 kohdat 1, 2 ja 3). Nämä muistiinpanot tarkastetaan luonnonmukaisen tuotannon **vuosittaisen tuotantotarkastuksen** yhteydessä.

Poikkeus saman eläinlajin kasvattamiseen eri tuotantotavoin

ELY-keskus voi myöntää maataloustutkimusta tai muodollista koulutusta harjoittaville tiloille luvan kasvattaa samaa eläinlajia rinnakkain eri tuotantotavoin. Luvan edellytykset on kuvattu toimeenpanoasetuksen 40 artiklassa.

1.3.1 Tavanomaisesti kasvatettujen eläinten laiduntaminen luonnonmukaisesti hoidetuilla laitumilla

Tavanomaisesti kasvatettuja eläimiä voidaan laiduntaa luonnonmukaisesti hoidetuilla laitumilla (luonnonmukaisessa yksikössä) seuraavin edellytyksin:

- eläinten laiduntamisesta pidetään kirjanpitoa, johon merkitään tiedot laiduntaneista eläimistä, laidunalueista ja laidunnusajasta.

- tavanomaisesti kasvatettuja eläimiä voidaan yhtäjaksoisesti laiduntaa luonnonmukaisesti viljellyillä lohkoilla enintään laidunkauden ajan.
- eri tuotantotavoista peräisin olevien eläinten tulee laiduntaa aluetta vuorotellen, eli luonnonmukaisesti kasvatettuja eläimiä ei voida laiduntaa alueella samanaikaisesti tavanomaisesti kasvatettujen eläinten kanssa.
- **tavanomaisesti kasvatetut eläimet ovat peräisin maatalouden ympäristökorvausjärjestelmän mukaisesta tuotannosta, esimerkiksi tiloilta, joilla on sitoumus ympäristökorvauksesta tai ympäristösopimus. Vastaavasti voidaan huomioida tavanomaiset kasvatetut eläimet, joiden vakiintunut pitopaikka on luomukotieläintilalla laaditun kirjallisen sopimuksen mukaisesti.**

Edellä mainittujen ehtojen täyttyessä, luonnonmukaisilla laitumilla laiduntavat tavanomaisesti kasvatetut eläimet voivat olla peräisin myös tilan ulkopuolelta.

1.3.2 Yhteislaitumet

Luonnonmukaisesti kasvatettujen eläimien vieminen perinteisille yhteislaitumille samanaikaisesti tavanomaisesti kasvatettujen eläinten kanssa on mahdollista seuraavin edellytyksin:

- eläinten laiduntamisesta pidetään kirjanpitoa, johon merkitään tiedot laiduntaneista eläimistä, laidunalueista ja laidunnusajasta.
- yhteislaitumena käytettävää laidunaluetta ei ole käsitelty vähintään kolmeen vuoteen tuotteilla, joita ei sallita luonnonmukaisessa tuotannossa (esimerkiksi maatalousviranomaisen lausunto).
- **muiden alueella laiduntavien eläinten tulee olla peräisin maatalouden ympäristökorvausjärjestelmän mukaisesta tuotannosta, esimerkiksi tiloilta, joilla on sitoumus ympäristökorvauksesta tai ympäristösopimus.**
- luonnonmukaisesti kasvatetut eläimet pystytään selkeästi erottamaan muista laitumella olevista eläimistä (selkeä merkintäsystemi).

2 Sovellettavat säädökset ja ilmoittautuminen valvontaan

- Eläimistä saataviksi tuotteiksi luetaan liha, syötävät elimet, eläinten (muiden kuin kalojen) suolet, rakot, ja vatsat, meijerituotteet, linnunmunat, hunaja, siitepöly ja kittivaha.
- Vuotia, villaa tai eläinten tuottamaa lantaa ei katsota eläintuotteiksi. Nämä tuotteet eivät kuulu luonnonmukaisen lainsäädännön piiriin.
- Metsästämyllä tai luonnonvesistä kalastamalla saatuja luonnonvaraisia eläimiä ja kaloja, tai niistä valmistettuja tuotteita ei voida markkinoida luonnonmukaisesti tuotettuina.
- Sellaiset eläimet tai niistä saadut tuotteet, joille ei ole toimeenpanoasetuksessa vahvistettu yksityiskohtaisia tuotantosääntöjä, on mahdollista markkinoida luonnonmukaisesti tuotettuina ainoastaan siinä tapauksessa, että Elintarviketurvallisuusvirasto Evira on hyväksynyt tuotantoehdot kyseiselle lajille. Tuotantoehtoja voi hakea hyväksyttäväksi rekisteröity yhdistys tai muu yhteisö.
- **Ensimmäisen tuotantotarkastuksen** jälkeen toimijan tilalla tehdään **vuosittainen tuotantotarkastus** vähintään kerran vuodessa. Lisäksi vuosittain osalle eläintuotannon valvontaan kuuluvista toimijoista tehdään toinen tarkastus, joka ajoittuu useimmiten eläinten sisäruokintakaudelle.

Valvontajärjestelmästä ja siihen liittyvistä asioista on kerrottu tarkemmin Luonnonmukainen tuotanto 1, Yleiset ja kasvintuotannon ehdot -julkaisussa. Tässä osiossa tarkennetaan valvontajärjestelmän yleisiä vaatimuksia eläintuotannon osalta.

Nämä ehdot perustuvat seuraavissa asetuksissa määriteltyihin luonnonmukaisen eläintuotannon säädöksiin:

1. Neuvoston asetus (EY) N:o 834/2007 luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 2092/91 kumoamisesta, jäljempänä "neuvoston asetus"
2. Komission asetus (EY) N:o 889/2008 luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 834/2007 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä luonnonmukaisen tuotannon, merkintöjen ja valvonnan osalta, jäljempänä "toimeenpanoasetus"
3. [Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta 294/2015](#)
4. [Maa- ja metsätalousministeriön asetus luonnonmukaisesta tuotannosta 454/2015](#)

Mainittujen asetusten säädökset muutoksineen sisältävät ne vähimmäisvaatimukset, joiden mu-

kaan luonnonmukaista eläintuotantoa on harjoitettava.

2.1 Neuvoston asetuksen soveltamisala

Luonnonmukaisen tuotannon lainsäädäntöä sovelletaan seuraaviin maataloudesta (ja myös vesiviljelystä) saataviin tuotteisiin:

- 1) elävät tai jalostamattomat maataloustuotteet
- 2) elintarvikkeina käytettävät jalostetut maataloustuotteet
- 3) rehut
- 4) kasvien lisäysaineisto ja siemenet.

Eläimistä saataviksi tuotteiksi luetaan liha, syötävät elimet, eläinten (muiden kuin kalojen) suolet, rakot, ja vatsat, meijerituotteet, linnunmunat, hunaja, siitepöly ja kittivaha.

Vuotia, villaa tai eläinten tuottamaa lantaa ei katsota eläintuotteiksi. Nämä tuotteet eivät kuulu luonnonmukaisen lainsäädännön piiriin.

Metsästämyllä tai luonnonvesistä kalastamalla saatuja luonnonvaraisia eläimiä ja kaloja, tai niistä valmistettuja tuotteita ei voida markkinoida luonnonmukaisesti tuotettuina.

2.2 Eläinlajit

Eläimiin ja niistä saataviin tuotteisiin alettiin soveltaa tässä ja valmistuksen ehdoissa annettuja ohjeita 24.8.2000 alkaen, jolloin ne siirtyivät luonnonmukaisen tuotannon lainsäädännön piiriin.

Näissä ehdoissa on annettu yksityiskohtaiset ehdot siitä, miten nautoja, hevosia, sikoja, lampaita, vuohia ja siipikarjaa (kanat, helmikanat, ankat, kalkkunat ja hanhet) tulee kasvattaa, jotta niitä tai niistä saatuja tuotteita saisi markkinoida luonnonmukaisesti tuotettuina. Ehdot ovat vähimmäisvaatimuksia, joita edellä mainittujen eläinlajien kasvattajien on vähintään noudatettava. Luomutuotanto 4, Mehiläishoidon ehdot on julkaistu erillisenä painoksena.

Muille kuin edellä mainituille eläimille ei ole annettu yksityiskohtaisia tuotantosääntöjä toimeenpanoasetuksessa. Sellaiset eläimet tai niistä saadut tuotteet, joille ei ole toimeenpanoasetuksessa vahvistettu yksityiskohtaisia tuotantosääntöjä, on mahdollista markkinoida luonnonmukaisesti tuotettuina ainoastaan siinä tapauksessa, että Elintarviketurvallisuusvirasto Evira on hyväksynyt tuotantoehdot kyseiselle lajille.

Tuotantoehtoja voi hakea hyväksyttäväksi rekisteröity yhdistys tai muu yhteisö. Hakijan on osoitettava, että tuotantoehdot, joille hyväksymistä haetaan, noudattavat neuvoston asetuksessa ja toimeenpanoasetuksessa säädettyjä periaatteita ja vaatimuksia. Hyväksytyjen tuotantoehtojen valvonta toteutetaan luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmässä muiden eläinlajien tavoin. Hakemuksen käsittely ja tuotannon valvonta ovat maksullista toimintaa.

Rehut

Luonnonmukaisesti tuotetuille rehuille, rehuseoksille ja rehuaineille on omat merkintävaatimuksensa. Asetuksen mukaan viittaus luonnonmukaiseen tuotantotapaan voidaan tehdä yksinomaan seuraavilla merkinnöillä:

- Luomurehussa vähintään 95 % rehun maatalousperäisten ainesosien kuiva-aineesta tulee olla luonnonmukaisesti tuotettua. Enintään 5 % luomurehun kuiva-aineesta voi koostua aineista, jotka on mainittu asetuksen (EU) N:o 889/2008 artiklassa 22 tai liitteessä V.
- Voidaan käyttää luonnonmukaisessa tuotannossa asetuksen (EY) N:o 834/2007 ja (EY) N:o 889/2008 mukaisesti" voidaan käyttää rehussa, joka sisältää eri määriä luonnonmukaisesti tuotettuja ja/tai siirtymävaiheessa saatuja ja/tai sellaisia tavanomaisia rehuaineita, jotka on mainittu asetuksen (EY) N:o 889/2008 artiklassa 22 tai sen liitteissä V ja VI.

Rehujen osalta on huomioitava, että tavanomaisia alkuperää oleville rehuaineille on asetettu enimmäisosuudet päivittäisestä ja vuosittaisesta rehuannoksesta.

Rehuaineet tilojen välisessä kaupassa

Tilojen välillä voidaan käydä kauppaa jalostamattomilla kasvinviljelytuotteilla luonnonmukaisen tuotannon valvonnan puitteissa.

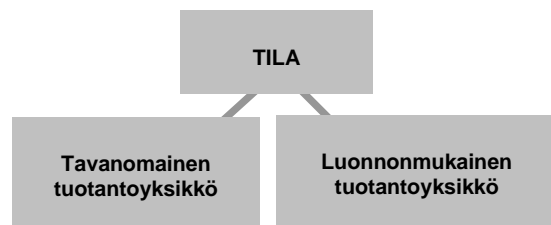
Jos rehujen koostumusta muutetaan erottamalla niistä joitakin osia, esimerkiksi viljan jyvästä kuo-riosaa tai rypsin siemenestä öljyä, vaaditaan rehuun tuoteseloste. Tällaisen aineen kauppaaminen edellyttää kuulumista rehuvalvontaan. Luonnonmukaisessa tuotannossa käytettävien rehujen valmistusta ja maahantuontia valvoo Eviran Rehu- ja lannoitevalvontayksikkö, josta voi kysyä lisätietoja asiasta.

2.3 Tuotantoyksikkö

Tila voidaan jakaa tuotantoyksiköihin, jotka muodostavat oman kokonaisuutensa tuotantotavan (luonnonmukainen/tavanomainen) perusteella. Tuotantoyksiköllä tarkoitetaan kaikkea tuotannonalalla käytettävää omaisuutta, kuten tuotantotiloja, viljelylohkoja, laitumia, ulkojaloittelualueita, eläinsuojia sekä viljelykasvien, viljatuotteiden, eläintuotteiden, raaka-aineiden ja minkä tahansa muun tämän erityistuotannon alalla tarvittavan tuotantopanoksen varastointitiloja.

Esimerkki:

Tila muodostuu kahdesta tuotantoyksiköstä:

Jos tilalla harjoitetaan sekä tavanomaista että luonnonmukaista tuotantotapaa, on tuotantoyksiköt määriteltävä luomusuunnitelmaan [valvontaan ilmoittauduttaessa](#).

2.4 Ilmoittautuminen eläintuotannon valvontaan

Ennen [valvontaan ilmoittautumista](#) toimijan tulee tutustua luonnonmukaisen eläintuotannon tuotantoehtoihin ja valmistella [ilmoittautumiseen](#) vaadittavat liitteet. Mikäli käytettävissä on tuotantosuunnalle laadittu hyvän käytännön ohje, on siihenkin tutustuminen hyödyllistä. [Eläintuotannon osalta valvontaan ilmoittaudutaan](#) täydennyslomakkeelle 1d.

ELY-keskukseen ilmoittautumisen yhteydessä toimitettavat liitteet ovat:

- pohjapiirros tuotantorakennuksista, joiden yhteyteen kuvataan myös lantalat
- pohjapiirros ulkotarhoista ja – jaloittelualueista, piirroksista tulee ilmetä ulkotarhojen ja –jaloittelualueiden koot, pohjarakenteet, jätevesien käsittelyratkaisut sekä etäisyydet valtaoijiin tai vesistöihin
- selvitys sellaisista laitumista, jotka eivät ole osa viljelykiertosuunnitelmaa
- mikäli tila sijaitsee pohjavesialueella, tulee tämä ilmetä pohjapiirroksista
- ylimääräisen lannan levitystä koskeva kirjallinen sopimus toisen/toisten valvontajärjestelmään kuuluvan tilan tai yrityksen kanssa
- eläintenhoitosuunnitelma

Pohjapiirros

Pohjapiirroksiksi riittää toimijan piirtämä kuvaus eläinsuojasta ja eläinten käytössä olevista sisä- ja ulkotiloista. Piirroksista tulee ilmetä rakennukselle asetut vaatimukset, kuten esimerkiksi karsinoiden ja muiden eläinten käytössä olevien tilojen neliömetrimäärät, kiinteän lattian osuus ja ikkunapinta-ala. Näiden lisäksi piirrosta täydennetään yllä 1. - 4. luetelmakohdassa mainituilla tiedoilla.

Eläintenhoitosuunnitelma

Eläintenhoitosuunnitelma on toimijan laatima kirjallinen selvitys tilan käytännön eläintenhoitosta. Toimijan tulee selvittää suunnitelmassaan käytännön menettelyt muun muassa eläinten alkuperän, ruokinnan, lisääntymisen, hoidon, eläimille tehtävien toimenpiteiden ja ulkoiluttamisen suhteen. Näiden ehtojen liitteenä on malliluettelo kysymyksistä, joita tulee miettiä eläintenhoitosuunnitelmaa tehtäessä.

Yllä mainitut piirrokset ja suunnitelmat liitetään Luonnonmukainen tuotanto 1, Yleiset ja kasvinuotannon ehdot -julkaisun yhteydessä kuvattuun luomusuunnitelmaan. Näin ne toimivat jatkossa koko tilan toimintaa kuvaavana tietopakettina.

2.5 Eläintuotannon luvat

Valvontaan ilmoittauduttaessa haettavat luvat

Neuvoston asetuksen ja toimeenpanoasetuksen mukaan tulee toimijan hakea tiettyjen toimintojen harjoittamiseen lupa ELY-keskuksesta. Näitä lupia voidaan hakea ELY-keskuksesta tai Eviran internetsivuilta (www.evira.fi) saatavalla lomakkeella (luomuvalvontalomake 9b).

Seuraavat lupahakemukset jätetään ilmoittauduttaessa valvontaan. Lupahakemus voidaan jättää valvontaan ilmoittautumisen jälkeenkin, mutta ensisijaisesti ELY-keskus käsittelee oheiset luvat valvontaan ilmoittautumisen yhteydessä:

- sikojen ja siipikarjan ulkoilun alueen siirtymävaiheen lyhentäminen (kohta 3.1.1)
- nautojen kytkettyinä pitäminen pienillä tiloilla (kohta 8.3.2.2)

Muut luvat

Alla luetellut luvat haetaan tapauskohtaisesti ja ne myönnetään määräajoiksi:

- tavanomaisten eläinten hankkiminen luonnonmukaiseen tuotantoon poikkeuksellisten olosuhteiden seurauksena (kohta 4.2.3).
- naaraspuolisten jalostuseläinten hankinta tavanomaisesta tuotannosta normaalia vuotuista määrää enemmän (enintään 40 %, kohta 4.2.4.1).
- tavanomaisten kasvatettujen eläinten hankkiminen siirtymäkaudella perustettaessa parvea ensimmäistä kertaa (kohta 4.3.1).
- tavanomaisesti kasvatetun siipikarjan hankkiminen siirtymäkaudella 31.12.2021 saakka (kohta 4.3.2).
- **Eläimille suoritettavat toimenpiteet: nupouttaminen, sarvien poistaminen (kohta 7.2)**

Yllämainitusta lupahakumenettelystä poiketen, on seuraava lupa haettava ELY-keskuksen sijaan Elintarviketurvallisuusvirastosta:

- tavanomaisesti tuotetun rehun käyttö poikkeusolosuhteissa (kohta 5.9.2)

2.6 Eläintuotannon ensimmäinen tuotantotarkastus

Eläintuotannon ensimmäisessä tuotantotarkastuksessa tarkastetaan seuraavat asiat:

- eläinten kasvatuksessa käytettävät rakennukset
- tuotantopanosten ja tuotteiden varastointiin käytettävät tilat
- laidunalueet, ulkotarhat ja -jaloittelun alueet, sekä muut eläinten käytössä tai rehuntuotannossa olevat alueet, jotka eivät kuulu kasvintuotannon valvontaan (esim. luonnonlaitumet)
- lannan, virtsan ja karjatalouden jätevesien varastointi
- lannan, virtsan ja karjatalouden jätevesien levityssuunnitelma
- eläintenhoitosuunnitelma
- muistiinpanovelvoitteen täyttämiseen vaadittava materiaali.

Luonnonmukaista ja tavanomaista eläintuotantoa (eri elinlajeja!) rinnakkain harjoittavan toimijan tulee kuvata luonnonmukaiseen ja tavanomaiseen tuotantoon käytettävät viljelyalat, eläimet, rakennukset, varastotilat ja ulkoilun alueet siten, että ne ovat selkeästi eroteltavissa omiksi yksiköikseen. Kuvaus tehdään luomusuunnitelmaan

(Luonnonmukainen tuotanto 1, Yleiset ja kasvin-
tuotannon ehdot).

Jos tilalla on sekä luonnonmukaista että tavan-
omaista eläintuotantoa, on tavanomaisesta eläin-
tuotannosta pidettävä vastaavia muistiinpanoja
kuin luonnonmukaisessa eläintuotannossa tilalle
hankittujen tuotantopanosten, tilalta luovutettujen
maataloustuotteiden ja eläimiä koskevien tietojen
osalta (2.8 kohdat 1, 2 ja 3). Nämä muistiinpanot
tarkastetaan luonnonmukaisen **tuotannon vuosit-
taisen tuotantotarkastuksen** yhteydessä.

Mikäli tilalla tapahtuu eläintuotteiden jatkojalos-
tusta, toimijan tulee **ilmoittautua** myös elintarvik-
keiden valmistustoiminnan valvontaan (Luomu-
tuotanto 3, Elintarviketuotannon ehdot).

2.7 Eläintuotannon vuosittainen tuotanto- tarkastus

Toimijan tilalla tehdään **vuosittainen tuotantotar-
kastus** vähintään kerran vuodessa. Lisäksi vuosit-
tain osalle eläintuotannon valvontaan kuuluvista
toimijoista tehdään toinen, ns. ylimääräinen tar-
kastus, joka ajoittuu useimmiten eläinten sisäruo-
kintakaudelle.

Luonnonmukaisen eläintuotannon **vuosittaisessa
tuotantotarkastuksessa** käydään läpi:

- tuotevirtakirjanpito (muistiinpanot tilalle han-
kittuista aineista ja tilalta luovutetuista tuot-
teista)
- muistiinpanot eläimiä koskevista tiedoista
- muistiinpanot ruokinnasta
- lääkekirjanpito
- eläinmäärät
- eläinten olosuhteet
- **ensimmäisen tuotantotarkastuksen** jälkeen
tapahtuneet muutokset tilan olosuhteissa,
esimerkiksi rakennuksissa tai ulkotiloissa.

2.8 Toimijan muistiinpanovelvollisuus

Valvontaan ilmoittautuessaan toimija sitoutuu
pitämään tilallaan muistiinpanoja. Kirjanpitoon
sisällytetyt tiedot on tarvittaessa voitava osoittaa
oikeiksi asianmukaisilla tositteilla. Muistiinpanojen
1. ja 2. kohta muodostavat yksikön tuotevirtakir-
janpidon, josta on laadittava yhteenvedona tase-
laskelma vähintään kalenterivuositain.

Tapahtumat tulee kirjata muistiinpanoihin viivy-
tyksettä. Lääkekirjanpitoon ja varastoissa oleviin

varastokirjoihin tapahtumat tulee merkitä välittö-
mästi. Kuluttajalle tapahtuvan suoramyynnin
määristä muistiinpanot on tehtävä päivittäin.

Muistiinpanot tulee tehdä seuraavista asioista:

1. Tilalle hankitut tuotantopanokset (rehut,
mukaan lukien kivennäiset ja vitamiinit, lan-
noitteet, maanparannusaineet, torjunta-ai-
neet sekä eläintuotannossa käytettävät de-
sinfiointi- ja pesuaineet):
 - hankittujen aineiden määrä, alkuperä ja
käyttö.
2. Tilalta luovutetut maataloustuotteet
 - luovutettujen tuotteiden määrä ja vas-
taanottaja
 - kuluttajalle tapahtuvan suoramyynnin
määristä muistiinpanot on tehtävä päivit-
tään.
3. Eläimiä koskevat tiedot
 - eläimen tai ryhmän tunnistenumero
 - eläimen syntymäaika ja vanhemmat
 - tilalle hankitut eläimet: myyjä, saapu-
mispäivämäärä, siirtymävaiheen kesto,
suoritetut eläinlääkinnälliset toimenpiteet
 - tilalta luovutetut eläimet: ikä (syntymäai-
ka), ostaja, lähtöpäivämäärä, teura-
seläinten osalta paino (voidaan ilmoittaa
myös erästä saatuina lihakiloina)
 - kuolleet eläimet: päivämäärä ja arvioitu
kuolinsyy
 - eläimille suoritetut toimenpiteet.
4. Ruokinta
 - ostetut ja vaihdetut rehut; lajit ja määrät
 - tilalla tuotetut rehut; lajit ja määrät
 - eläinten kuluttamat rehut: käytetty rehu
ja sen tyyppi (luonnonmukainen, oma
siirtymävaihe, ostettu siirtymävaihe, ta-
vanomainen)
 - eläinten ulkoilu- ja laidunnuspäivät.
5. Lääkekirjanpito
 - lääkkeiden säilytyspaikka
 - tilalle ostetut lääkkeet
 - eläimille käytetyt lääkkeet: eläin/ eläin-
ryhmä, sairaus, hoitopäivä, hoitoaika,
hoitokerta, lääkevalmiste tai -aine, luon-
nonmukaisen tuotannon varoaika ja
lääkkeen myyjä.

3 Siirtymävaihe luonnonmukaiseen tuotantoon

- Eläintuotantoon tarkoitetuilla mailla noudatetaan kasvintuotannon ehtojen mukaisia siirtymäsäädöksiä. Lohkokohtaisten siirtymävaiheiden jälkeen tuotantoyksikön koko viljelyalan tulee olla luonnonmukaisella tuotantotavalla viljeltyä.
- Tavanomaisesta tuotannosta ei ole mahdollista hankkia eläimiä lihantuotantoon (esim. siat, naudat, lampaat).
- Eläinten siirtymävaiheet ovat vähimmäisaikoja, jona aikana eläimiä on kasvatettava luonnonmukaisesti, ennen kuin eläimiä tai eläintuotteita voidaan markkinoida luonnonmukaisesti tuotettuina.
- Siirtymävaiheen pituus määräytyy eläinlajin ja käyttötavan mukaisesti.
- Siirtymävaiheen aikana eläinperäiset rehut, eläimet sekä niistä saatavat ihmisravinnoksi ja eläinten rehuksi käytettävät tuotteet tulee markkinoida tavanomaisesti tuotettuina.
- Mikäli siirtyminen aloitetaan rehuntuotantoon käytettävien peltojen ja eläinten osalta samanaikaisesti, voidaan siirtymävaiheen kokonaispituutta koko yksikön tuotannon osalta lyhentää 24 kuukauteen. Tämä antaa mahdollisuuden poiketa siirtymävaiheen aikana luonnonmukaisen eläintuotannon ruokintavaatimuksista. Muiden tuotanto-olosuhdevaatimusten tulee kuitenkin täytyä siirtymävaihetta aloitettaessa.

3.1 Eläintuotantoon tarkoitettut maat

Eläintuotantoon tarkoitetuilla mailla noudatetaan kasvintuotannon ehtojen mukaisia siirtymäsäädöksiä. Siirtymävaiheen suunnitelmaa laadittaessa tulee huomioida, että lohkokohtaisten siirtymävaiheiden jälkeen tuotantoyksikön koko viljelyalan tulee olla luonnonmukaisella tuotantotavalla viljeltyä. Siirtymävaihe- ja viljelytapavaatimus koskee myös sellaisia alueita, jotka eivät ole osana viljelykiertosuunnitelmaa, mutta joilta eläimet saavat rehua, esimerkiksi luonnon- ja metsälaitumet.

3.1.1 Siirtymävaiheen lyhentäminen sikojen tai siipikarjan osalta

Edellä mainitusta poiketen sikojen ja siipikarjan käytössä oleville laitumille, ulkotarhoille ja -jaloittelualueille voidaan hakea siirtymävaiheen lyhennystä. ELY-keskuksen myöntämällä luvalla voidaan siirtymävaihetta lyhentää kahdesta vuodesta yhteen vuoteen.

Mikäli toimija voi osoittaa (esimerkiksi maatalousviranomaisen lausunnolla), ettei alueilla ole käytetty luonnonmukaisessa viljelyssä kiellettyjä tuotantopanoksia viimeisen vuoden aikana, voi-

daan siirtymävaihetta edelleen anoa lyhennettäväksi kuuteen kuukauteen.

Kiinteä- ja tiivispohjaisilta tai muilta ulkotarhoilta tai -jaloittelualueilta, joiden maaperästä eläin ei pysty hankkimaan ravintoa, ei vaadita siirtymävaiheen noudattamista.

3.2 Eläimet ja eläintuotteet

Eläinten hankinnalle asetetut rajoitukset ja näin ollen siirtymävaihesäädökset eivät koske luonnonmukaista alkuperää olevia eläimiä. Luonnonmukaista alkuperää olevien eläinten osalta joudutaan kuitenkin noudattamaan siirtymävaihetta, mikäli ne joudutaan palauttamaan takaisin siirtymävaiheeseen (esimerkiksi lääkinnällisten hoitokertojen ylittyessä tai seuraamuksena tuotantoehtojen rikkomustapauksissa).

Toimijan hankkiessa eläimiä tavanomaisesta tuotannosta, on näiden eläinten kohdalla noudatettava alla määritellyjä siirtymävaiheita. Tavanomaisesta tuotannosta ei ole mahdollista hankkia eläimiä lihantuotantoon (esim. siat, naudat, lampaat). Siirtymävaiheet ovat vähimmäisaikoja, joiden ajan eläimiä on kasvatettava luonnonmukaisesti, ennen kuin eläimiä tai eläintuotteita

voidaan markkinoida luonnonmukaisesti tuotettuina. Siirtymävaiheen pituus määräytyy eläinlajin ja käyttötavan mukaisesti:

- lihan tuotantoon käytettävät hevos- ja nautaeläimet **12 kuukautta ja joka tapauksessa vähintään 3/4 niiden elämästä**
- lampaat, vuohet **6 kuukautta**
- siat **6 kuukautta**
- maidontuotantoon käytettävät eläimet **6 kuukautta** *
- siipikarja lihan tuotantoon alle kolmen päivän ikäisinä tilalle tuotuna **10 viikkoa****
- siipikarja munantuotantoon **6 viikkoa** *

* Siirtymävaiheen pituudet eläimistä saatavalle tuotteelle, maidolle ja munille.

** Lihasiipikarjan kohdalla on huomioitava lajikohtaiset vähimmäisteurasiät, ennen siipikarjanlihan myymistä luonnonmukaisesti tuotettuna (7.3).

Valvontaan ilmoittautumisen jälkeen syntyneet eläimet voidaan katsoa alkuperältään luonnonmukaisesti kasvatetuiksi eläimiksi, vaikka ne olisivat vielä siirtymävaiheessa olevien emojen jälkeläisiä.

Esimerkki: Luomumaidontuotantotila ostaa tavanomaisesta tuotannosta poikimattoman hiehon. Hieho poikii kaksi kuukautta luomutilalle saapumisen jälkeen. Poikimisen jälkeen lehmä on vielä neljä kuukautta siirtymävaiheessa ennen kuin sen maito voidaan markkinoida luonnonmukaisesti tuotettuna. Mainitun neljän kuukauden aikana tuotettu maito voidaan käyttää vasikoiden rehuksi.

3.2.1 Eläinperäisten siirtymävaihetuotteiden markkinointi

Siirtymävaiheen aikana eläinperäiset rehut, eläimet sekä niistä saatavat ihmisravinnoksi ja eläinten rehuksi käytettävät tuotteet tulee markkinoida tavanomaisesti tuotettuina. Edellä mainittuja tuotteita ei siis voida markkinoida siirtymävaiheeseen viittaavin merkinnöin.

Tilalla tuotettua siirtymävaiheessa olevaa eläinperäistä tuotetta, jota käytetään tilan omien eläinten ravinnoksi, voidaan pitää siirtymävaiherehuna. Esimerkiksi juotettaessa siirtymävaiheessa olevan lehmän maitoa vasikoille, voidaan maito katsoa vasikoiden rehuna siirtymävaiherehuksi.

3.3 Kasvi- ja eläintuotannon samanaikainen siirtäminen

Mikäli luonnonmukaiseen tuotantoon siirtyminen aloitetaan rehuntuotantoon käytettävien peltojen ja eläinten osalta samanaikaisesti, voidaan siirtymävaiheen kokonaispituutta koko yksikön tuotannon osalta lyhentää 24 kuukauteen. Siirtymäaikaa koskevaa poikkeusta sovelletaan ainoastaan yksikössä siirtymisen aloittamisvaiheessa olleisiin peltoihin, eläimiin ja eläimille syntyneisiin jälkeläisiin. Poikkeuksen hyödyntäminen edellyttää vähintään 60 % rehuomavaraisuutta.

Kasvi- ja eläintuotannon samanaikainen siirtäminen antaa mahdollisuuden poiketa siirtymävaiheen aikana luonnonmukaisen eläintuotannon ruokintavaatimuksista. Muiden tuotantolosuhdevaatimusten tulee täytyä siirtymävaihetta aloitettaessa. Yksikössä syntyvä rehu voidaan käyttää eläinten rehuksi siirtymävaiheessa vaikka tavanomaiselle ja siirtymävaiherehulle asetetut määrät ylittyvätkin. Ensimmäisenä siirtymävaihevuonna voidaan siis poiketa tavanomaiselle, siirtymävaihe ja luonnonmukaiselle rehulle asetetuista vaatimuksista. Toisena vuonna voidaan poiketa siirtymävaihe- ja luonnonmukaisen rehun määrille asetetuista vaatimuksista. Toisena vuonna on kuitenkin jo noudatettava vaatimuksia tavanomaisesti tuotetun rehun enimmäismääristä. Kasvi- ja eläintuotannon samanaikaisen siirtämisen alettua voidaan yksikköön ostaa vain luonnonmukaisesti tuotettuja rehuja. Kun 24 kuukauden siirtymäkausi on päätynyt, tulee yksikön noudattaa ruokinnassa yleisiä ehtoja.

Kahden vuoden kuluttua siirtymävaiheen aloittamisesta astuvat luonnonmukaisen eläintuotannon ruokintavaatimukset voimaan ilman poikkeuksia. Tästä eteenpäin eläinten ruokinnassa tulee noudattaa kappaleessa 5 annettuja ehtoja.

Yksikössä siirtymävaiheen aloittamisvaiheessa olleisiin nautoihin sovelletaan 24 kuukauden siirtymävaihetta (¾ osaa elämästä luonnonmukaisessa kasvatuksessa vaatimuksen sijaan). Yksikköön myöhemmin hankittavien tavanomaisen nautojen osalta on noudatettava kohdan 3.2 siirtymävaiheen pituuksia. On kuitenkin huomioitava, että eläimiä tai niistä saatavia tuotteita ei voida markkinoida luonnonmukaisesti tuotettuina ennen 24 kuukauden siirtymävaiheen täyttymistä. Kokonaissiirtymäsääntö edellyttää, että vaikka siirtymisen jälkeen syntyneet eläimet voidaan katsoa alkuperältään luonnonmukaisesti kasvatetuiksi, ei niitä tai niistä saatavia tuotteita voida markkinoida luonnonmukaisesti tuotettuina ennen siirtymävaiheen täyttymistä.

4 Eläinten alkuperä

- Tilalla olevien eläinten tulee olla peräisin luonnonmukaisesta tuotannosta. Tuotantosääntöjä tulee noudattaa koko niiden eliniän ajan, syntymästä kuolemaan.
- Aloittaessaan luonnonmukaista eläintuotantoa voi toimija siirtää tilallaan olevat tavanomaisesti kasvatetut eläimet luonnonmukaiseen tuotantoon. Näiden eläinten osalta tulee toimijan noudattaa eläinlaji- ja tuotantosuuntakohtaisia siirtymävaiheen pituuksia.
- Jos sopivia luonnonmukaisesti tuotettuja eläimiä ei ole saatavilla, voi toimija hankkia tavanomaisesti kasvatettuja eläimiä jalostustarkoitukseen.
- Siitosurosten hankinta tavanomaisesta tuotannosta on sallittua ilman erillistä lupamenettelyä.

4.1 Pääsääntö

Tilalla olevien eläinten tulee olla peräisin luonnonmukaisesta tuotannosta. Tuotantosääntöjä tulee noudattaa koko niiden eliniän ajan, syntymästä kuolemaan.

Valittaessa rotuja tai linjoja luonnonmukaiseen tuotantoon on otettava huomioon eläinten kyky sopeutua paikallisiin olosuhteisiin, niiden elinvoimaisuus ja taudinvastustuskyky. Alkuperäisrotujen ja -linjojen käyttö on suositeltavaa.

Rotujen, joiden yksilöt eivät kykene luonnollisella tavalla lisääntymään (astumaan ja synnyttämään), käyttö on kielletty.

4.2 Poikkeukset koskien tavanomaisesti kasvatettujen eläinten hankintaa

4.2.1 Luonnonmukaiseen tuotantoon siirtyminen

Aloittaessaan luonnonmukaista eläintuotantoa voi toimija siirtää tilallaan olevat tavanomaisesti kasvatetut eläimet luonnonmukaiseen tuotantoon. Näiden eläinten osalta tulee toimijan noudattaa eläinlaji- ja tuotantosuuntakohtaisia siirtymävaiheen pituuksia. Siirtymävaiheen umpeuduttua eläimiä tai eläintuotteita voidaan markkinoida luonnonmukaisesti tuotettuina.

4.2.2 Muodostettaessa laumaa ensimmäistä kertaa

Muodostettaessa laumaa ensimmäistä kertaa, voi toimija puolen vuoden ajan hankkia tietyin rajoituksin tavanomaisesti kasvatettuja eläimiä. Edellytyksenä on, että luonnonmukaisesti kasvatettuja eläimiä ei ole saatavilla riittävästi, ja hankittavat eläimet täyttävät tilalle tullessaan seuraavat ehdot:

- eläimet hankitaan jalostustarkoitukseen
- eläimet tulee kasvattaa luonnonmukaista tuotantoa koskevien sääntöjen mukaisesti vieroituksesta lähtien
- nuoret siitospuhvelit ovat alle kuuden kuukauden ikäisiä
- vasikat ja varsat ovat alle kuuden kuukauden ikäisiä
- karitsat ja kilit ovat alle 60 päivän ikäisiä
- porsaat ovat alle 35 kg:n painoisia.

4.2.3 Poikkeukselliset olosuhteet

ELY-keskuksen myöntämällä luvalla tavanomaisesta tuotannosta on mahdollista hankkia eläimiä tapauksissa, joissa eläinten kuolleisuus on suuri tautien tai poikkeuksellisten olosuhteiden seurauksena. Lupa tulee hakea ennen eläinten hankintaa. Toimijan tulee ensisijaisesti hankkia luonnonmukaisesti kasvatettuja eläimiä. **Muihin kuin luonnonmukaisesti kasvatettuihin eläimiin sovelletaan siirtymävaihetta.**

4.2.4 Jalostuseläinten hankinta

Jos sopivia luonnonmukaisesti tuotettuja eläimiä ei ole saatavilla, voi toimija hankkia tavanomaisesti kasvatettuja eläimiä jalostustarkoitukseen. Tällöin voidaan luonnonmukaiseen tuotantoon vuosittain hankkia poikimattomia naaraspuolisia eläimiä seuraavasti:

- enintään 10 % täyskasvuisten hevos- ja nautaeläinten määrästä
- alle 10 hevosen tai naudnan yksiköissä enintään yksi eläin vuodessa
- enintään 20 % täysikasvuisten sikojen, lampaiden ja vuohien määrästä
- alle viiden sian, lampaan tai vuohen yksiköissä enintään yksi eläin vuodessa.

Täysikasvuisten eläinten määrään lasketaan siitokseen käytettävät urokset sekä poikineet naaraat.

4.2.4.1 Mahdollisuus korotettuun prosenttilukuun

ELY-keskuksen myöntämällä luvalla yllä mainittuja prosenttilukuja on mahdollista korottaa enintään 40 %:iin. Lupa voidaan hakea, mikäli kyseessä on jokin seuraavista perusteista:

- eläintuotannon merkittävä laajentaminen
- rodun vaihtaminen
- eläintuotannossa tapahtuva uudenlainen erikoistuminen
- hankittavat eläimet ovat alkuperäisrotua.

Lupaa haettaessa tulee esittää perustelut suunnitelluille toimenpiteille. Hankittavien eläinten tulee olla poikimattomia naaraita.

Alkuperäisrotujen osalta korotettua prosenttilukua voidaan hakea, mikäli hankittavat eläimet ovat alkuperäisrotujen erityistuen piiriin hyväksytyä rotua. Näitä rotuja ovat suomenkarja (länsisuomalainen, itäsuomalainen ja lapin lehmä), suomenlammas, suomenvuohi ja suomenhevonen. Yllä mainitusta poiketen alkuperäisrotuun kuuluvan eläimen ei tarvitse täyttää poikimattoman naaraan vaatimusta, vaan hankittavat eläimet voivat olla myös poikineita naaraita.

4.2.4.2 Siitosurosten hankinta

Siitosurosten hankinta tavanomaisesta tuotannosta on sallittua ilman erillistä lupamenettelyä. Eläimet tulee kasvattaa ja ruokkia luonnonmukaisen tuotannon ehtojen mukaisesti tilalle saapumisesta lähtien. *Siitosurosten määrä tulee olla sopivassa suhteessa yksikössä olevien naaraiden määrään.*

4.3 Poikkeukset koskien siipikarjan hankintaa

4.3.1 Tavanomaisesti kasvatetun siipikarjan hankkiminen

Muodostettaessa parvea ensimmäistä kertaa, sitä uudistettaessa tai kun parvi perustetaan uudelleen, voi toimija hankkia ELY-keskuksen myöntämällä luvalla tavanomaisesti kasvatettuja untuvikkoja. Lupa tulee hakea ennen eläinten hankkimista. Edellytyksenä hankinnalle on, että luonnonmukaisesti kasvatettuja nuorikoita ei ole saatavilla riittävästi. Tilalle tullessaan munantuotantoon tarkoitettujen kananuorikot ja lihantuotantoon tarkoitettu siipikarja tulee olla alle kolmen päivän ikäisiä.

4.3.2 Poikkeus koskien alle 18 viikon ikäisiä tavanomaisia nuorikoita

Alle kolmen päivän ikävaatimuksesta on kuitenkin mahdollisuus poiketa 31.12.2021 saakka seuraavasti:

Tavanomaisia alle 18 viikon ikäisiä nuorikoita voidaan ottaa luomuyksikköön, mikäli näiden nuorikoiden kasvatuksessa tavanomaisessa tuotantoyksikössä on noudatettu luonnonmukaisen tuotannon tuotantoehtoja ruokinnan ja eläinlääkinnän osalta (luvut 5 ja 6).

Nuorikoiden hankintaluvan myöntämisen edellytyksenä on luomutuottajan ja poikaskasvattajan välinen kirjallinen sopimus ja sitoumus noudattaa luomuehtoja. Poikasten kasvattajan ja luomutuottajan tulee sopia luomutuotannon vaatimusten täyttämistä kasvatuserää koskevien muistiinpanojen, ruokinnan ja eläinlääkinnän osalta, muistiinpanojen luovuttamisesta erän mukana vastaanottajalle sekä tarvittaessa luomutarkastuksen sallimisesta poikaskasvatustilalla, mikäli kasvatuksessa on parhailaan luomutuotantoon tarkoitettuja nuorikoita. Edellä mainittujen ehtojen mukaisesti kasvatettujen nuorikoiden osalta ei tarvitse noudattaa munantuotannolle asetettua 6 viikon siirtymäaikaa.

Ennen tarkempien luomunuorikkokasvatusta koskevien ehtojen valmistumista, voidaan luonnonmukaista tuotantoa harjoittavalla tilalla kasvattaa luomuun soveltuvia nuorikoita edellä mainituilla tavanomaiselle kasvatukselle asetetuilla vaatimuksilla. Toisin sanoen luomuun soveltuvien nuorikoiden kasvatuksessa on noudatettava luonnonmukaisen tuotannon vaatimuksia ruokinnan ja eläinlääkinnän osalta. Kasvatusolosuhteiden vähimmäisvaatimuksena on noudatettava voimassa olevia eläinsuojelusäädöksiä. Erityisiä luomutuotannon asettamia vaatimuksia rakennusten tai ulkoilun osalta ei nuorikkokasvatuksessa toistaiseksi vaadita. Suomen Siipikarjaliiton

toteuttaman hankkeen ”Luomutuotannon neuvonnan kehittäminen siipikarjatuotannossa” yhteydessä laadittiin vuonna 2011 julkaisu luomunantutuotantoon kasvatettavien tavanomais-
ten

nuorikoiden hoitokäytännöistä, joka on luettavissa osoitteessa www.siipi.net.

Alkuperävaatimuksen mukaisesti linnut on tässä tapauksessa hankittava tilalle alle kolmen päivän ikäisinä.

5 Ruokinta

- Eläinten ruokinnassa ei ole sallittua käyttää aminohappoja ja/tai kasvun- ja tuotannon edistämiseen tarkoitettuja aineita (esimerkiksi kokkidiostaatteja).
- Luonnonmukaisessa tuotannossa ei sallita kemiallisten liuottimien avulla valmistettuja rehuja (erilaiset rouheet).
- Kasvinsyöjien ruokinnassa rehuomavaraisuusaste on vähintään 60 %.
- Sikojen ja siipikarjan ruokinnassa rehuomavaraisuusaste on vähintään 20 %.
- Sikojen ja siipikarjan ruokinnassa tavanomaisesti tuotettuja valkuaisrehuja voidaan käyttää enintään 5 % siirtymäkaudella, joka päättyy 31.12.2021.
- Päiväannos voi sisältää keskimäärin enintään 30 % SV2 rehua. Mikäli kaikki käytetty SV2-rehu on peräisin omalta tilalta, voidaan sitä käyttää päiväannoksesta 100 %.
- Karjalle syötettävän kasviperäisen rehun kokonaismäärästä enintään 20 % voi olla SV1-rehua (ainoastaan valkuaiskasveja ja karkeaa rehua).
- Nautojen, lampaiden, vuohien ja hevosten maataloudesta peräisin olevan rehun päiväannoksen sisältämästä kuiva-aineesta on vähintään 60 % oltava karkearehua. Sikojen ja siipikarjan rehuannoksiin on karkearehua lisättävä päivittäin.
- Sikojen, siipikarjan ja hevosten ruokinnassa synteettisten vitamiinien käyttö sallitaan, märehtijöille sallitaan synteettisten A-, D- ja E-vitamiinien antaminen.

5.1 Pääsääntö

Luonnonmukaisessa tuotannossa eläinten ruokinnassa pyritään huomioimaan niiden ravinnon tarpeet ja hyvinvointi. Eläimet on ruokittava luonnonmukaisesti tuotetuilla rehuilla. Käytettävien rehujen tulee olla omassa luomuyksikössä tuotettuja. Mikäli luonnonmukaisesti tuotettuja rehuja joudutaan hankkimaan yksikön ulkopuolelta, tulee ne hankkia luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään kuuluvalta toiselta tilalta ja/tai yrityksestä.

Eläinten ruokinnassa ei ole sallittua käyttää aminohappoja ja/tai kasvun- ja tuotannon edistämiseen tarkoitettuja aineita (esimerkiksi kokkidiostaatteja). Luonnonmukaisessa tuotannossa ei myöskään sallita kemiallisten liuottimien avulla valmistettuja rehuja (erilaiset rouheet). Eläinten pakkosyöttö on kielletty.

Tässä kappaleessa rehun kuiva-aineella tarkoitetaan maataloudesta peräisin olevan rehun kuiva-ainetta (lukuun ottamatta siirtymävaiherehuja). Kuiva-aineeseen lasketaan eläinten saaman karkea-, väki- ja täydennysrehujen sisältämä kuiva-aine. Kalajauhoa ja rehuun lisättyjä kiven-

näisiä ei lasketa mukaan maataloudesta peräisin olevan rehun kuiva-aineeseen.

Kasvinsyöjien (naudat, lampaat, vuohet ja hevoset) ruokinnan osalta edellytetään vähintään 60 % rehuomavaraisuutta. Jos oman tuotantoyksikön rehut eivät riitä, voidaan rehuja tuottaa myös yhteistyössä saman alueen muiden luonnonmukaisten tilojen kanssa. Sikojen ja siipikarjan kohdalla luomurehun omavaraisuusaste on vähintään 20 %. Jos omalla tilalla tähän ei ole mahdollisuutta, luomurehu voidaan tuottaa yhteistyössä muiden saman alueen luomutilojen tai rehualan toimijoiden kanssa. Rehualan toimija on luonnollinen tai oikeushenkilö tai -henkilöt, jotka ovat vastuussa elintarvikelainsäädännönvaatimusten noudattamisen varmistamisesta valvonnassaan olevassa rehualan yrityksessä. Sika- ja siipikarjatilojen rehuista vähintään 20 % voi siten olla peräisin paikalliselta, saman alueen, teollisia rehuja valmistavalta toimijalta.

5.2 Siirtymävaiheen rehu

Siirtymävaiherehuksi lasketaan 2. siirtymävaihevuoden pelloilta (SV2) korjattu rehu. Ensimmäi-

sen siirtymävaihevuoden pelloilta korjattu rehu lasketaan tavanomaiseksi. Päiväannos voi sisältää keskimäärin enintään 30 % SV2-rehua. Mikäli kaikki käytetty SV2-rehu on peräisin omalta tilalta, voidaan sitä käyttää päiväannoksesta 100 %.

SV2-rehun prosenttiosuudet lasketaan kasviperäisten rehujen sisältämästä kuiva-aineesta. Tarkastelujakso määritetään seuraavasti:

- eläimillä, joiden tuotantoelinkaari on yli vuoden (esim. lypsylehmät, emakot), **tarkastelu-aika on vuosi taaksepäin tarkastusajankohdasta**
- mikäli eläimen tuotantoelinkaari on lyhyempi kuin vuoden (esim. lihasiat), tarkastelu-aika on eläimen tilalla oloaika.

5.2.1 Ensimmäisen siirtymävaihevuoden lohkoilta saadun karkea- ja valkuaisrehun käyttö luomueläinten ruokinnassa

Edellä mainitusta poiketen, karjalle syötettävän kasviperäisen rehun kokonaismäärästä enintään 20 % voi olla 1. vuoden siirtymävaihelohkoilta (SV1) peräisin olevaa rehua. Jotta sääntöä voidaan hyödyntää, tulee seuraavien vaatimusten täytyä; poikkeus koskee ainoastaan valkuaiskasveja (**herne, härkäpapu, makea lupiini, rypsi, rapsi, seoskasvusto**) ja karkeaa rehua:

- laidun tai rehulohkot kuuluvat omaan luomuyksikköön/tilaan
- lohkot ovat joko pysyviä laitumia, niillä kasvaa monivuotisia rehuksia tai valkuaiskasveja
- laidun tai rehulohkot eivät ole kuuluneet tilan luomuyksikköön viitenä aiempina vuotena – poikkeuksella ei siis voida kierrättää tilan lohkoja siirtämällä niitä välillä tavanomaiseen tuotantoon.

Evira tulkitsee seoskasvustoksi kasvuston, jonka siemenseoksessa yli puolet on valkuaiskasvien (herne, härkäpapu, makea lupiini, rapsi tai rypsi) siementä.

Edellä mainituilta lohkoilta saatu karkearehu –tai valkuaisrehu voidaan hyödyntää seuraavilla tavoilla:

- laiduntamalla
- korjaamalla monivuotisten rehuksien sato (nurmet)
- korjaamalla suojavilja kokoviljasäilörehuksi monivuotisen nurmen perustamisen yhteydessä.
- **korjaamalla valkuaiskasvi**

Ensimmäisen vuoden siirtymävaihelohkojen satoa ei voida hyödyntää ilman yhteyttä monivuotisen karkearehuksivuston tai valkuaiskasvien tuottamiseen. Monivuotisen rehun vaatimusta eivät esimerkiksi täytä seuraavat rehuksi tuotettavat kasvit:

- puitava suojavilja
- puhtaat viljakasvustot kokoviljasäilörehuna
- pikanurmet/-laitumet.

Prosentit lasketaan vuosittain kasviperäisten rehujen kuiva-aineesta. Mikäli tilalla on käytössä myös SV2-rehuja, on huomioitava, että SV1- ja SV2-rehujen yhteismäärä ei saa ylittää SV2-rehulle annettua enimmäismäärää. Toisen siirtymävaihevuoden rehun enimmäiskäyttömäärä on riippuvainen siitä onko kaikki käytetty SV2-rehu tuotettu omalla tilalla vai käytetäänkö tilan ulkopuolelta hankittua rehua. Ensimmäisen vuoden siirtymävaiherehu ”kuluttaa” siis SV2 rehun enimmäisosuutta.

5.3 Karkearehu

Karkearehuja ovat nurmirehut, laidunruoho, naatit, viljakasvien oljet, viherjauhot (ei kuitenkaan ainoana karkearehuna) ja rehuina käytettävät juurikasvit (ei kuitenkaan peruna).

Nautojen, lampaiden, vuohien ja hevosten kasvatukseen tulee sääolosuhteiden mukaan perustua mahdollisimman paljon laiduntamiseen ja laitumien hyväksikäyttöön ruokinnassa.

Nautojen, lampaiden, vuohien ja hevosten maataloudesta peräisin olevan rehun päiväannoksen sisältämästä kuiva-aineesta on vähintään 60 % oltava karkearehua (tuoreena, kuivattuna tai ilmatiiviisti säilötynä). Nautaeläimillä tätä vaatimusta tulee noudattaa 6 kk iästä lähtien.

Karkearehun osuutta voidaan alentaa maidontuotantoon pidettävillä eläimillä 50 %:iin lypsykauden kolmen ensimmäisen kuukauden ajaksi. Mikäli näin halutaan menetellä, tulee ruokinnan muutos kuvata eläintenhoitosuunnitelmassa.

5.4 Säilörehu

Säilörehulla tarkoitetaan ilmatiiviillä säilöntämenetelmällä tehtyä rehua. Säilörehun valmistuksessa sallitut lisäaineet on mainittu komission asetuksen (EY) 889/2008 liitteessä VI kohdassa 1 e.

5.5 Nuorten eläinten ruokinta

Nuorten eläinten ruokavalion tulee sisältää luonnollista maitoa vähintään:

- 3 kuukautta naudoilla ja hevosilla
- 8 viikkoa vuohilla
- 45 päivää lampailta
- 40 päivää sioilla.

Vasikat, varsat, karitsat, kilit ja porsaasat tulee ensisijaisesti ruokkia emänmaidolla tai saman

eläinlajin maidolla. Toissijainen vaihtoehto on toisen eläinlajin tuottama maito.

Mikäli edellä mainituille nuorille eläimille ei ole oman emän maitoa tai luonnollista maitoa riittävästi tai sitä ei ole saatavilla, voidaan ne juottaa juomarehulla, jonka koostumus täyttää luonnonomukaiselle rehulle asetetut vaatimukset. Toimijan tulee selvittää, että juomarehu on luonnonmukaisten eläinten ruokintaan soveltuva.

Jos vasikoiden, varsojen tai karitsoiden lisäruokinta tavanomaisesta tuotannosta peräisin olevalla juomarehulla on välttämätöntä, esimerkiksi emon kuollessa tai hylätessä jälkeläisensä, menettää eläin luomukelpoisuutensa. Ennen kuin eläin tai siitä saatu tuote voidaan markkinoida luonnonomukaisesti tuotettuna, on eläimen kohdalla noudatettava siirtymävaihetta, joka voidaan aloittaa kun eläinten ruokinta täyttää luonnonomukaiselle tuotannolle asetetut vaatimukset. Parhaiten tästä voidaan varmistua aloittamalla siirtymävaihe vasta tavanomaisen juomarehun antamisen loputtua.

Porsaille voidaan vielä toistaiseksi antaa tavanomaista alkuperää olevaa juomarehua. Tällöin tavanomaista alkuperää olevan rehun tulee kuitenkin pysyä sallituissa määrissä eläimen ruokavaliossa (päivittäisestä annoksesta enintään 25 %, vuotuisesta rehunkulutuksesta enintään 5 %). Mikäli eläin joudutaan ruokimaan edellä mainittuja prosentteja suuremmalla määrällä tavanomaisesta tuotannosta peräisin olevalla juomarehulla, menettää eläin myös tässä tapauksessa luomukelpoisuutensa.

5.6 Siipikarja ja siat

Siipikarjan ja sikojen päivittäiseen rehuannokseen tulee sisältyä karkearehua.

5.7 Muut sallitut rehuaineet

5.7.1 Kasvipäriset tavanomaisesti tuotetut rehuaineet

Siirtymäkauden 1.1.2012 - 31.12.2021 ajan sikojen ja siipikarjan ruokinnassa on mahdollista käyttää rajoitetuissa määrin (5 %) muuta kuin luonnonomukaisesti tuotettua valkuaisrehua.

5.7.2 Kasvipäriset luonnonomukaisesti tuotetut rehuaineet

Luonnonomukaisesti tuotettuja kasvipärisiä rehuaineita voi käyttää rajoituksetta.

5.7.3 Eläinperäiset rehuaineet

Luomuasetus ei rajoita eläinperäisten luonnonomukaisesti tuotettujen rehuaineiden käyttöä. Niitä saa luomutiloilla käyttää muun lainsäädännön

antamissa puitteissa (esim. TSE-asetus, sivutuoteasetus). Kestävästä kalastuksesta (EU- ja ETA-maissa tuotettu kalajauho) saadun kalajauhon käyttö on luomutuotannossa sallittu. Kalajauhoa ei lasketa maatalousperäiseksi ainesosaksi.

5.8 Muut sallitut aineet

5.8.1 Kivennäisrehut

Sallitut kivennäiset ja hivenaineet on mainittu Komission asetuksen (EY) 889/2008 liitteissä V ja VI.

5.8.2 Vitamiinit

Luonnonomukaisessa tuotannossa eläinten vitamiinitarve pyritään tyydyttämään käyttämällä luonnollisia vitamiinilähteitä. Synteettisten vitamiinien käyttömahdollisuus on määritelty eläinlajikohtaisesti:

- sikojen, siipikarjan ja hevosten ruokinnassa synteettisten vitamiinien käyttö sallitaan
- märehijöille sallitaan synteettisten A-, D- ja E-vitamiinien antaminen.

5.8.3 Muut aineet

Eläintuotantoon vaikuttavista lisäaineista sallittuja ovat kaikki EU:ssa rehukäyttöön hyväksytyt entsyymit ja mikro-organismit. Ainoa vaatimus luomutuotannossa on, että näitä lisäaineita ei ole tuotettu muuntogeenisistä organismeista (gmo), niistä tuotetuista tuotteista tai muuntogeenisten tuotteiden avulla. Evira on luomurehuohjeessaan ohjeistanut, että tällaisista potentiaalisista gmo-peräisistä valmisteista luomutoimijan tulee hankkia kirjallinen vakuutus, jossa myyjä vakuuttaa, että geenitekniikkaa ei ole käytetty lisäaineiden tuotannossa. EU:ssa muuntogeeniset rehut tulee merkitä, mutta lisäaineita merkintävelvollisuus ei koske. Tästä syystä lisäaineiden kohdalla toimijan lisävarmistus on perusteltu. Luomutuotannossa sallitut lisäaineet löytyvät Komission asetuksen (EY) 889/2008 liitteestä VI.

5.9 Poikkeukset

5.9.1 Poikkeus tavanomaisen valkuaisrehun käyttöön yksimahaisten ruokinnassa siirtymäkaudella 31.12.2021 saakka

Sikojen ja siipikarjan ruokinnassa tavanomaisesti tuotettuja valkuaisrehuja voidaan käyttää enintään 5 %. Rehuprosentit lasketaan rehun kuiva-aineesta ja käyttöä tarkastellaan 12 kuukauden jaksoina. Tavanomaisia rehuja koskeva siirtymäkausi päättyy 31.12.2021.

Päiväannoksesta laskettuna ei tavanomaisten rehujen osuus saa ylittää 25 % rehun kuiva-aineesta.

Tavanomaista rehua voidaan käyttää edellä mainittujen rajoitusten puitteissa, mikäli yksinomaan luonnonmukaisen rehun saanti osoittautuu toimijalle mahdottomaksi.

5.9.2 Poikkeus koskien erityisiä hätätilanteita

Elintarviketurvallisuusvirasto voi sallia rajoitetun ajan ja määrätyillä alueilla yksittäisille toimijoille mahdollisuuden käyttää tavanomaista rehua eläinten ruokinnassa. Lupa voidaan myöntää, jos rehusato menetetään tai tuotannolle asetetaan rajoituksia erityisesti poikkeuksellisten sääolosuhteiden, tartuntataudin puhkeamisen, myrkyllisten aineiden aiheuttaman saastumisen tai tulipalon vuoksi.

Lupaa tulee hakea suoraan Elintarviketurvallisuusvirastosta Luomuvalvontalomakkeella 9b. Hakemuksen liitteenä on toimitettava seuraavat selvitykset:

- selvitys sadon tai varastojen menetyksestä
- **kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen satokaudella vahvistama ilmoitus tapahtuneesta satovahingosta, siihen johtaneista syistä ja arvio satovahingon laajuudesta (yksilöidysti kasvit ja lohkot)**
- kopio ajantasaisesta varastokirjanpidon tilisestä
- ruokintasuunnitelma, josta käy ilmi rehun käyttö poikkeusta haettavalla ajanjaksolla.

Poikkeuksen myöntäminen edellyttää toimijalta erityisen huolellista kirjanpitoa eläinten ruokinnasta poikkeuksen aikana.

6 Tautien ennaltaehkäisy ja eläinlääkinnälliset hoidot

- Eläimen sairastuessa tai loukkaantuessa on se viipymättä hoidettava asianmukaisesti.
- Eläinten lääkintään saa käyttää vain sellaisia lääkevalmisteita, jotka on Suomessa hyväksytty käytettäviksi tuotantoeläimille. Tilalla saa olla vain eläinlääkärin määräämiä lääkevalmisteita.
- Luonnonmukaisessa tuotannossa varoaika kaikille eläimistä saataville elintarvikkeille on kaksinkertainen normaaliin varoikaan verrattuna.
- Eläintä, jonka tuotantoelinkaari on yli vuoden (esim. lypsylehmät, emakot, hevoset), voidaan hoitaa lääkevalmisteilla 12 kuukauden aikana kolme kertaa. Neljä kertaa 12 kuukauden aikana hoidettu eläin katsotaan tavanomaisesti kasvatetuksi ja sen on aloitettava siirtymävaihe alusta.
- Eläintä, jonka tuotantoelinkaari on alle vuoden (esim. lihasiat ja -siipikarja) voidaan lääkittää hyväksytysti vain kerran eläimen elinaikana. Toisen lääkintäkerran jälkeen on eläimen aloitettava siirtymävaihe alusta.
- Lääkehoitoihin ei lueta loislääkitystä, rokotteita eikä pakollisia taudinvastustusohjelmiin kuuluvia lääkityksiä.

Luonnonmukaisessa eläintuotannossa korostuu tautien ennaltaehkäisyn merkitys. Eläinten hyvinvointia ja terveyttä edistetään:

- valitsemalla luonnonmukaiseen tuotantoon tarkoituksenmukaiset eläinrodut ja – linjat
- hoitamalla eläimiä lajinmukaisesti
- käyttämällä korkealaatuisia rehuja
- mahdollistamalla eläinten säännöllinen jaloittelu ja kesäaikaan laiduntaminen
- välttämällä liian suurta eläintiheyttä, ja siitä eläinten terveydelle aiheutuvia ongelmia.

Eläimen hyvinvoinnin kautta eläimen vastustuskyky ja luontainen immuunijärjestelmä paranevat. Näin voidaan ennaltaehkäistä infektioita ja eläinten sairastumista.

Mikäli eläin kaikesta huolimatta sairastuu tai loukkaantuu, on se viipymättä hoidettava asianmukaisesti. Tarvittaessa on eläin eristettävä eläinten hoitoon soveltuvaan tilaan. Eläimen hyvinvointi ja olosuhteet on tarkistettava riittävän usein.

6.1 Eläinlääkkeiden käyttö

Eläinlääkkeiden käytössä on luonnonmukaisessa eläintuotannossa noudatettava seuraavia sääntöjä:

- Eläinten lääkintään saa käyttää vain sellaisia lääkevalmisteita, jotka on Suomessa hyväksytty käytettäviksi tuotantoeläimille.
- Tuotantoeläimelle käytettävän homeopaattisen tai antroposofisen valmisteiden sisältämän lääkeaineen pitoisuus on pienempi kuin 1/10 000 (D4).
- Lääkevalmisteiden käyttö ennaltaehkäisevästi on kielletty, lukuun ottamatta fytoterapeuttisia ja homeopaattisia lääkkeitä (mikäli valmiste on Suomessa rekisteröity). Ennaltaehkäiseväksi lääkevalmisteiden käytöksi ei katsota eläinlääkärin määräämiä hoitoja.
- Näin ollen tilalla saa olla vain eläinlääkärin määräämiä lääkevalmisteita. Esimerkiksi loislääkkeiden tulee olla eläinlääkärin määräämiä.
- Kasvun ja tuotannon edistämiseen tarkoitettujen aineiden (myös antibiootit, kokkidiostaatit ja muut kasvunedistämiseen tarkoitettujen valmisteiden) ovat kiellettyjä.

- Hormonien ja vastaavien aineiden käyttö lisääntymisen säätelymiseksi (esimerkiksi kiimojen saman aikaistamiseen) tai muihin tarkoituksiin on kielletty. Hormonien käyttö yksittäisille eläimelle eläinlääkinnällisenä hoitona on kuitenkin sallittu.
- Kansallisessa lainsäädännössä pakolliseksi määrätyt eläinlääkinnälliset hoidot ja raken- nuksille, laitteille tai välineille tehtävät käsitte- lyt sallitaan. Suomessa ei näiden ehtojen jul- kaisuhetkellä ole edellä mainittuja pakollisia toimenpiteitä.
- Rokotteiden käyttö on sallittu (immunologiset eläinlääkkeet).
- Viimeisen hoitokerran jälkeen on noudatetta- va lääkevalmisteelle sen myyntiluvassa an- nettua tai lääkeaineelle eläinlääkärin mää- räämää varoaikaa, ennen kuin kyseisestä eläimestä saatuja tuotteita voidaan luovuttaa elintarvikkeeksi.
- Luonnonmukaisessa tuotannossa varoaika kaikille eläimistä saataville elintarvikkeille on kaksinkertainen normaaliin varoikaan ver- rattuna. Mikäli valmisteen varoaika on 0 vrk, on varoaika myös luonnonmukaisessa tuo- tannossa 0 vrk (2*0 vrk =0 vrk).

Eläinten lääkitsemisestä on pidettävä kirjaa. Kir- janpidosta on selvittävä:

- lääkkeiden säilytyspaikka
- tilalle ostetut lääkkeet
- eläimille käytetyt lääkkeet: eläin/eläinryhmä, sairaus, hoitopäivä, hoitoaika, hoitokerta, lääkevalmiste tai -aine, luonnonmukaisen tuotannon varoaika ja lääkkeen myyjä.

Lääkekirjanpidon tulee olla tilalla tarkastushetkel- lä todettavissa. Hoidetut eläimet tai eläinryhmät on oltava selkeästi tunnistettavissa varoajan aikana.

6.2 Rajoitukset eläinlääkkeiden käytössä

Eläintä, jonka tuotantoelinkaari on yli vuoden (esim. lypsylehmät, emakot, hevoset), voidaan hoitaa lääkevalmisteilla 12 kuukauden aikana kolme kertaa. Mikäli eläin joudutaan hoitamaan lääkevalmisteilla neljä kertaa 12 kuukauden aika- na, ei sitä voida enää pitää luomukelpoisena. Neljä kertaa 12 kuukauden aikana hoidettu eläin katsotaan tavanomaisesti kasvatetuksi ja sen on aloitettava siirtymävaihe alusta.

Eläintä, jonka tuotantoelinkaari on alle vuoden (esim. lihasiat ja -siipikarja) voidaan lääkitä hy- väksytysti vain kerran eläimen elinaikana. Toisen lääkintäkerran jälkeen on eläimen aloitettava siirtymävaihe alusta.

Siirtymävaiheen pituudet on mainittu kohdassa 3.2.

Hoitokerraksi katsotaan kaikki yhtä sairastapaus- ta varten annetut lääkehoidot edellyttäen, että kyseessä on saman sairauden hoito. Tarkastelu- ajanjakso on 12 kuukautta taaksepäin viimeisestä hoitotapahtumasta.

Edellä mainittuihin lääkehoitoihin ei lueta loislää- kitystä, rokotteita eikä pakollisia taudinvastustus- ohjelmiin kuuluvia lääkityksiä.

7 Käytännöt eläinten hoidossa

- Luonnonmukaisessa eläintuotannossa on noudatettava eläinsuojelusäädöksiä, ellei näissä ehdoissa esitetä tiukempia vaatimuksia.
- Keinosiemennys on sallittu, mutta muut keinohedelmöitysmuodot, kuten alkionsiirto ja kloonaus, ovat kiellettyjä.
- Lukuun ottamatta eläinten merkitsemistä, tulisi luonnonmukaisessa eläintuotannossa välttää eläimille suoritettavia toimenpiteitä rutiinitoimenpiteinä.
- Emakoita on pidettävä ryhmissä lukuun ottamatta tiineysajan loppuvaihetta ja imetysvaihetta.
- Siipikarjan kasvatuksessa tulisi suosia hitaasti kasvavia rotuja tai linjoja.

7.1 Lisääntymismenetelmät

Luonnonmukaisesti kasvatettujen eläinten lisääntymiseen käytetään luonnollisia menetelmiä. Keinosiemennys on sallittu, mutta muut keinohedelmöitysmuodot (kuten alkionsiirto ja kloonaus) ovat kiellettyjä. Käytettäessä keinosiemennystä, on luonnonmukaisessa eläintuotannossa sallittua käyttää sukupuolilajiteltua ja/tai alkionsiirtosonnien spermaa.

7.2 Eläimille suoritettavat toimenpiteet

Luonnonmukaisessa eläintuotannossa on noudatettava eläinsuojelusäädöksiä, ellei näissä ehdoissa esitetä tiukempia vaatimuksia. Eläinten pito-olosuhteilla, hoitokäytännöillä ja sopivien rotujen valinnalla eläimille kivuliaita toimenpiteitä voidaan vähentää tai niistä voidaan kokonaan luopua.

Lukuun ottamatta eläinten merkitsemistä, tulisi luonnonmukaisessa eläintuotannossa välttää eläimille suoritettavia toimenpiteitä rutiinitoimenpiteinä. Seuraavat toimenpiteet ovat sallittuja, mikäli ne suoritetaan turvallisuussyistä tai jos niiden tarkoitus on tapauskohtaisesti parantaa eläimen terveyttä, hyvinvointia tai hygieniää.

Luonnonmukaisessa tuotannossa sallittuja toimenpiteitä ovat:

- sian, naudon, lampaan, vuohen ja muun tuotantoeläimen korvien reiittäminen, loiveaminen, tatuointi, sekä korvamerkin tai mikrosirun asettaminen eläimeen ja edellä mainittujen eläinten merkitseminen muulla lyhytaikaista ja vähäistä kipua aiheuttavalla tavalla, pätevän henkilön suorittamana.
- hevosen tatuointi eläinlääkärin suorittamana tai eläinlääkärin valvonnassa, mikrosirun asettaminen hevoselle pätevän henkilön suorittamana sekä hevosen merkitseminen kylmäpoltolla pätevän henkilön suorittamana.
- porsaiden kastraatio alle viikon ikäisenä avoimella leikkausmenetelmällä kudoksia reipimättä pätevän henkilön suorittamana. Minimivaatimus luonnonmukaisessa tuotannossa olevien porsaiden kastraatioon on asianmukainen kivunlievitys, jonka toteutuksen arvioi eläinlääkäri.
- alle kuuden viikon ikäisen lampaan kastroidi Burdizzon-pihdeillä, pätevän henkilön suorittamana.
- alle viikon ikäisen porsaan hampaan terävän kärjen hiominen, jos pitopaikassa esiintyy emakoiden nisävaurioita, asianmukaista hiomalaitetta käyttäen, pätevän henkilön suorittamana siten, että hampaaseen jää eheä ja sileä pinta. Kulmahampaan hiontaa ei saa suorittaa rutiininomaisesti. Ennen toimenpiteen suorittamista on nisävaurioiden esiintyminen pyrittävä estämään porsaiden pito-olosuhteita ja hoitoa parantamalla.

Seuraavat toimenpiteet ovat sallittuja ainoastaan eläinlääkäriin suorittamana käyttäen asianmukaisista anestesiaa ja kivunlievitystä:

- naudan, lampaan ja vuohen sarvien poistaminen kirurgisin toimenpitein sekä naudan sarven aiheen tuhoaminen (luvanvarainen toimenpide). Sarven aiheen tuhoaminen alle neljän viikon ikäiseltä vasikalta on sallittua ainoastaan käyttämällä kylmä- tai kuumapolttoa. Sarven aiheen tuhoaminen yli neljän viikon ikäiseltä vasikalta on sallittua käyttämällä kylmä- tai kuumapolttoa tai kirurgista toimenpidettä.
- vuohen, hevosen ja naudan, yli viikon ikäisen porsaan ja yli 6 viikon ikäisen lampaan kastointi.
- nenärenkaan asettaminen naudalle.

Pätevällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla on riittävät tiedot kyseisen toimenpiteen suorittamistekniikasta ja riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi. Eläimille tehtäviin toimenpiteisiin käytettävien välineiden ja laitteiden tulee olla tarkoitukseensa sopivia, puhtaita ja toimintakuntoisia.

Toimenpiteiden suorittamisesta tulee olla merkinnät joko eläimiä tai lääkintää koskevassa kirjanpidossa riippuen toimenpiteen luonteesta.

7.2.1 Muita vaatimuksia

Emakoita on pidettävä ryhmissä lukuun ottamatta tiineysajan loppuvaihetta ja imetysvaihetta.

Luonnonmukaisessa tuotannossa on kiellettyä:

- eläinten kasvattaminen ruokavaliolla tai olosuhteissa, jotka saattavat aiheuttaa anemian.
- yli viikon ikäisten vasikoiden kasvattaminen yksittäiskarsinoissa.
- sikojen pitäminen päällekkäisissä karsinoissa tai häkeissä.

7.3 Siipikarjan vähimmäisteurasikä

Siipikarjan kasvatuksessa tulisi suosia hitaasti kasvavia rotuja tai linjoja. Hitaasti kasvavaksi eläinainekseksi voidaan katsoa kananpoikalinjat, joiden keskimääräinen päiväkasvu on korkeintaan 35 g/päivä. Kalkkunoilla hitaasti kasvavana linjana voidaan pitää rotuja tai linjoja, joiden keskimääräinen päiväkasvu on korkeintaan 90 g/päivä. Jollei toimija käytä hitaasti kasvavia siipikarjalinjoja, on kasvatuksessa noudatettava seuraavia vähimmäisteurasikiä:

- 81 vrk kananpojilla
- 49 vrk pekinginankoilla*

- 94 vrk helmikanoilla
- 100 vrk naaraskalkkunoilla
- 140 vrk uroskalkkunoilla ja paistiksi kasvatettavilla hanhilla
- 150 vrk salvukukoilla.

* Huom! Tavanomaisesta tuotannosta hankituilla pekinginankoilla siirtymävaihe on vähintään 10 viikkoa.

7.4 Kuljettaminen

Eläinten kuljettamisessa on noudatettava eläinsoojelusäädöksiä (laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006 ja neuvoston asetus (EY) 1/2005 eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta).

Eläinten kuljetuksen keston on oltava mahdollisimman lyhyt. Eläinten lastaaminen ja purkaminen on tehtävä pakottamatta eläimiä sähköisin apuvälinein. Rauhoittavien allopaattisten lääkkeiden käyttö ennen kuljetusta tai sen aikana on kielletty.

Elävien eläinten kuljetuksessa tulee eläinten sekoittuminen tavanomaisesti kasvatettuihin eläimiin estää. Eläimet tulee merkitä yksilöllisin merkinnöin tai kuljettaa erillisissä kulkuneuvonosissa erinä, jolloin kuljetuksesta tulee olla merkintä asiakirjoissa.

7.5 Eläintuotteiden tunnistaminen

Eläimet on voitava tilalla tunnistaa yksilöllisesti tai eräkohtaisesti. Tilalla olevien eläinten tulee täsmätä kirjanpidossa ilmoitettuihin eläinmääriin.

Ostajan näin vaatiessa tuotetta tulee aina seurata luovuttajan allekirjoittama vaatimuksenmukaisuusvakuutus tuotteen luonnonmukaisuudesta. *Vakuutus on kuitenkin annettava aina lähetettäessä eläimiä teuraaksi.* Vakuutuksesta tulee selvittää seuraavat eläimiä koskevat tiedot:

- naudat: jokaisen yksilön EU-tunnus
- siat: tilan tatuointinumero ja eläinten lukumäärä
- lampaat ja vuohet: jokaisen yksilön EU-tunnus.

Luomutuotteiden kuljetusta koskevat yleiset vaatimukset on kuvattu Luonnonmukainen tuotanto 1, Yleiset ja kasvintuotannon ehdot -julkaisussa.

8 Eläinsuojat

- Ikkunoiden tai muun valoa läpäisevän materiaalin pinta-ala seinissä ja/tai katossa tulisi olla vähintään 5 % lattiapinta-alasta.
- Kiinteän lattian osuus eläinten käytössä olevasta lattiapinta-alasta tulee olla vähintään 1/2 asetetuista vähimmäisvaatimuksista nautoille, sioille, lampaille ja vuohille käytettävissä eläinsuojissa ja vähintään 1/3 asetetuista vähimmäisvaatimuksista siipikarjarakennuksissa.
- Eläinten kiinni kytkeminen ja eläinten pitäminen kääntymisen estävissä häkeissä on kielletty.
- Pienille tiloille voidaan hakea ELY-keskukselta poikkeuslupaa pitää nautoja kytkettyinä. Lupa voidaan myöntää, jos tilalla pidettävien nautojen määrä on enintään 30 eläinyksikköä.
- Poikivaa eläintä ei saa pitää kiinni kytkettynä.
- Porsitushäkkien käyttö on kielletty.

Eläinten pitopaikan on oltava riittävän tilava, suojaava, valoisa, puhdas ja turvallinen. Eläinten pitopaikassa tulisi myös ottaa huomioon kunkin eläinlajin tarpeet. Eläimen hyvinvointitekijät määräytyvät muun muassa eläinlajin, rodun, iän, sukupuolen ja kasvatuserän koon mukaan.

Eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Kaikkien eläinten on saatava sopivaa ravintoa ja juotavaa ja niiden on voitava helposti päästä ruokinta- ja vedensaantipaikoille.

Eläimillä tulee olla riittävästi tilaa seisoa luonnollisessa asennossa, kääntyä ympäri ja asettua helposti makuulle niin, että kaikki eläimet mahtuvat makaamaan yhtä aikaa. Eläimellä on oltava mahdollisuus myös hoitaa itseään ja tehdä muita lajille tyypillisiä luonnollisia liikkeitä.

8.1 Pitopaikan olosuhteet

Ilmanvaihto, -lämpötila, -suhteellinen kosteus, kaasupitoisuus ja pölytaso on pidettävä tasoilla, joista ei ole eläimille haittaa. Olosuhteiden raja-arvo suositukset on määritetty eläinsuojelusäädöksissä. Rakennuksissa tulee olla riittävästi raitista ilmaa ja luonnollista valoa.

8.2 Kaikkia rakennuksia koskevat yleiset vaatimukset

8.2.1 Sisä- ja ulkotilojen vähimmäisvaatimukset (m²/eläin)

Sisäkasvatustilojen ja ulkojaloittelualueiden vähimmäispinta-alat ovat Taulukoissa 2 ja 3. *Eviran tulkinta asiasta on, että eläinten käytettävissä varsinaisesti olevalla tilalla tarkoitetaan alaa, jolla eläin voi seistä ja liikkua esteettä. Sellaisia kohtia, joissa syöttö- tai juottolaitteet, muut rakenteet tai rakennelmat estävät seisomisen tai liikkumisen, ei lueta mukaan laskettaessa taulukoissa 2 ja 3 vaadittua sisätilan vähimmäispinta-alaa.*

Taulukoissa esitetyt ulkotilojen vaatimukset koskevat sellaisia ulkojaloittelualueita, joille eläimillä on vapaa pääsy sisätiloista. Ulkotilan sijaitessa erillään sisätiloista, ovat ulkotilavaatimukset vähintään sisätilavaatimusten suuruiset, ellei Taulukon 2 ulkotilavaatimus ole sisätilavaatimusta suurempi. Siipikarjan ulkoilutiloja koskevat vaatimukset on esitetty kohdassa 9.6.

Eläinten ulkotarhojen ja -jaloittelualueiden rakentamisessa ja niiden ylläpidossa tulee huomioida ympäristön kuormittaminen ja eläinten hyvinvointi. Eläintiheydet tulee pitää riittävän alhaisena, jotta estetään maaperän tallautuminen ja kasvillisuuden liiallinen kuluminen. Kotieläinten jaloittelualueiden sijoittamisessa ja hoidossa on myös otettava riittävästi huomioon pinta- ja pohjavesien suojelun tarpeet.

Ulkotarhojen ja -jaloittelualueiden vaatimuksista ja rakentamisesta on kerrottu tarkemmin maatalouden ympäristönsuojelusäädöksissä, maa- ja metsätalousministeriön rakentamismääräyksissä ja -ohjeissa (MMM-RMO C4) sekä ympäristöministeriön ohjeessa kotieläintalouden ympäristönsuojelusta (30.9.1998 tai sitä uudemmat painokset).

8.2.2 Ikkunapinta-ala

Toimeenpanoasetuksen 10 artikla toteaa, että ”Rakennuksessa on oltava runsaasti luonnollista ilmanvaihtoa ja valoa”. *Eviran tulkinta asiasta on, että luonnonvalon ei tarvitse tulla ainoastaan ikkunoista. Mikäli rakennuksen ikkunat tai valoaukot ovat sijoitettuina seinille ja jotta voitaisiin katsoa niiden antavan runsaasti luonnonvaloa, suositellaan, että valoaukkojen pinta-ala vastaa noin 5 % lattiapinta-alasta. Mikäli tasaista luonnonvaloa tulee rakennukseen katon kautta, voidaan hyväksyä pienempi %-osuus.*

8.2.3 Kiinteän lattian osuus lattiapinta-alasta

Kiinteän lattian osuus eläinten käytössä olevasta lattiapinta-alasta tulee olla:

- vähintään ½ Taulukossa 2 asetetuista vähimmäisvaatimuksista naudoille, sioille, lampaille ja vuohille käytettävissä eläinsuojissa,
- vähintään 1/3 Taulukossa 3 asetetuista vähimmäisvaatimuksista siipikarjarakennuksissa.

8.3 Eläinsuojia koskevat vaatimukset naudoille, sioille, lampaille, vuohille ja hevosille

8.3.1 Eläinsuojat

Eläinsuojien lattiat eivät saa olla liukkaita. Vähintään puolet eläinten käytössä olevan lattiapinta-alan vähimmäisvaatimuksesta on oltava kiinteää, jossa ei ole rakoja tai ritilöitä (Taulukko 2). Eläimille tulee olla riittävän suuri, mukava, puhdas ja kuiva makuualue. Makuualueen pohjan tulee olla kiinteä ja siellä on oltava kuivitettu makuupaikka, jonne kaikki eläimet mahtuvat makuulle samanaikaisesti. Kuivikkeeksi käytetään olkea tai muuta luonnonmateriaalia.

8.3.2 Eläinten kytkeminen

8.3.2.1 Pääsäntö

Eläinten kytkyeellä kiinni kytkeminen ja eläinten pitäminen kääntymisen estävissä häkeissä, on kielletty.

Poikivaa eläintä ei saa pitää kiinni kytkettynä. Porsitushäkkien käyttö on kielletty.

8.3.2.2 Poikkeukset koskien kytkemistä

Yksittäiset eläimet

Yksittäisiä eläimiä voidaan tilapäisesti kytkeä turvallisuus-, eläinlääkintä- tai hyvinvointisyistä. Tilanteet, jolloin eläinten tilapäiseen kytkemiseen on tarvetta, esimerkiksi siemennyksen ajaksi, kuvataan eläintenhoitosuunnitelmassa.

Vasikan saa kytkeä vain ruokinnan tai muun hoitotoimenpiteen ajaksi. Vasikkaa voidaan pitää yhtäjaksoisesti kytkettynä enintään tunnin ajan.

Nautojen kytkettyinä pitäminen pienillä tiloilla

Pienille tiloille voidaan hakea ELY-keskukselta poikkeuslupaa pitää nautoja kytkettyinä. Lupa voidaan myöntää, jos tilalla pidettävien nautojen määrä on enintään 30 eläinyksikköä Taulukon 1 mukaan laskettuna.

Poikkeuslupa voidaan myöntää yli kuuden kuukauden ikäisten maidontuotantoon ja/tai emolehmä- tai siitosnauton kasvatettavien hiehojen, lehmien ja siitosnauton kytkemiseen. Lupaa ei voi saada lihantuotantoon käytettäville naudoille.

Kesällä eläinten on päästävä laitumelle päivittäin. Talviaikaan eläinten on päästävä ulos vähintään kaksi kertaa viikossa (ulkotarhaan tai -jaloittelualueelle).

Kytettyjen eläinten parren tulee olla riittävän pitkä ja leveä siten, että nauta voi seistä ja maata tasaisella alueella. Parren pohjan on oltava kiinteä ja kuivitettu.

Mikäli toiminta ei enää täytä luvan myöntämisen perusteita tai toimeenpanoasetuksen nojalla säädettyjä tai määrättyjä vaatimuksia, esimerkiksi tilan nautojen lukumäärä ylittää 30 eläinyksikköä, myönnetty lupa perutaan.

8.4 Eläinsuojia koskevat vaatimukset siipikarjalle

Komissio jatkaa luomunurikoiden kasvattamista koskevien tuotantovaatimusten valmistelua. Ennen näiden vaatimusten liittämistä toimeenpanoasetukseen, kohdan 8.4. vaatimukset eivät toisiksi koske luomuyksikössä kasvatettavia alle 18 viikon ikäisiä munantuotantoon tarkoitettuja kananuorikoita.

8.4.1 Pääsääntö

Siipikarjan häkkikasvatus on kielletty.

Siipikarjan päivittäistä valojaksoa voidaan täydentää keinovalaistuksella enintään 16 tuntiin. Yhtäjaksoisen lepoajan, jolloin ei käytetä keinovalaistusta, on oltava vähintään kahdeksan tuntia.

Kun siipikarjalla ei ole mahdollisuutta päivittäiseen ulkoiluun, esimerkiksi talvikaudella tai yhteisön lainsäädännön perusteella asetettujen rajoitusten aikana, tulee lintujen saatavilla olla pysyvästi riittävä määrä karkearehua ja siipikarjan luontaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen soveltuvia materiaaleja.

Vesilinnuilla on aina oltava mahdollisuus peseytymiseen. Kesäaikana vesilinnuilla on oltava mahdollisuus uida.

8.4.2 Siipikarjarakennukset

Siipikarjalle tarkoitettujen rakennusten tulee täyttää seuraavat vähimmäisvaatimukset:

- Vähintään 1/3 lattiapinta-alasta on oltava kiinteää lattiaa (ei rakoja, ritilöitä tai verkkoa), joka on oltava peitetty olkien, puulastujen, hiekan tai turpeen kaltaisella kuivikkeella.
- Muniville kanoille tarkoitetuista siipikarjarakennuksissa riittävän suurta osaa kanojen käytössä olevasta lattiapinta-alasta on voitava käyttää lintujen ulosteiden keräämiseen.
- Kanoilla ja helmikanoilla on oltava orsia, jotka ovat sijoitettu irralleen kanojen käytössä olevan lattian/ritilätason pinnasta. Orsien tulee olla mitoitetaan mukautettu kasvatuserän suuruuteen ja lintujen kokoon. Orsien pituuden vähimmäisvaatimukset on esitetty Taulukossa 3. Orsien pituuteen ei lasketa ruokinta- tai vesilinjojen putkia.
- Rakennuksissa on oltava siipikarjan kokoon nähden soveltuvat ulosmeno- ja sisääntuloluukut. Luukkujen yhteenlaskettu leveys on vähintään neljä metriä siipikarjan käytössä olevan rakennuksen sataa pinta-alaneliometriä kohden.
- Rakennukset on rakennettava siten, että kaikki linnut pääsevät helposti ulkotiloihin.

Mikäli liikkuminen ulko- ja sisätiloihin tapahtuu ns. terassi/verantarakennelmien kautta, voidaan ulosmeno- ja sisääntuloluukuiksi laskea terassin/verannan ja ulkotilan väliset luukut. Siipikarjarakennuksen sisätilojen ja terassin/verannan välisiä luukkuja ei tällöin lasketa kulkuluukkujen yhteenlaskettuun leveyteen, mutta näiden kulkuluukkujen tulee kuitenkin olla vähintään metri (1

m) siipikarjan käytössä olevan rakennuksen sataa pinta-alaneliometriä kohden.

Yksittäisten aukkojen koko on mitoitettava siipikarjan kokoon, vähintään eläinsuojelumääräysten mukaisesti. Lattiakanaloissa, joista eläimet pääsevät ulos on yksittäisen kulkuaukon oltava vähintään 35 cm korkea ja 40 cm leveä.

8.4.3 Lintujen enimmäismäärä

Kussakin siipikarjarakennuksessa saa olla enintään:

- 4800 kananpoikaa
- 3000 munivaa kanaa
- 5200 helmikanaa
- 4000 naaraspuolista pekinginankkaa
- 3200 urospuolista pekinginankkaa tai muita ankoja
- 2500 hanhea tai kalkkunaa.

Yhdeksi siipikarjarakennukseksi voidaan määrittellä sellainen osa rakennusta (osasto), jossa on kiinteät väliseinät. Väliseinässä voi olla suljettuja luukkuja tai ovia. Osastossa tulee olla oma itsenäinen ilmastointi. Osastoilla voi olla yhteinen ruokinta-, munienkeruu- ja lannanpoistolaitteisto.

Yksittäisen tuotantoyksikön lihasiipikarjarakennusten yhteenlaskettu käyttöpinta-ala ei saa ylittää 1600 neliometriä.

Terveyssyistä rakennukset tulee pitää tyhjänä jokaisen siipikarjaerän jälkeen. Tänä aikana rakennus laitteineen on puhdistettava ja desinfioitava. Eläinsuojien puhdistukseen voidaan käyttää ainoastaan toimeenpanoasetuksen liitteessä VII mainittuja aineita.

8.5 Eläinsuojien puhdistus

Huolehtimalla eläinsuojan yleisestä puhtaudesta, voidaan välttää hyönteisten ja jyräjoiden houkuttelua rakennuksen ympäristöön.

Ainoastaan toimeenpanoasetuksen liitteessä VII olevia aineita on sallittua käyttää eläinsuojien ja eläintenpidossa käytettävien laitteiden puhdistuksessa ja desinfioimisessa.

Hyönteisten ja muiden tuholaisten torjuntaan eläinsuojissa ja eläinten pidossa käytettävissä laitteissa on sallittua käyttää ainoastaan toimeenpanoasetuksen liitteessä II sekä rekisteröityjä jyräjoiden torjuntaan käytettäviä aineita (ainoastaan pyydyksissä käytettävät aineet).

9 Ulkoilu

- Laidunkaudella tulee kaikkien nautojen päästävä päivittäin laitumelle.
- Yli vuodenikäisten sonnien osalta laiduntamisvaatimuksesta voidaan poiketa niin, että niiden tulee päästä päivittäin vähintään ulkotarhaan tai jaloittelualueelle. Tässä tapauksessa edellytetään talviaikaan päivittäin ulkoilua.
- Lihantuotantoon käytettäviä nautoja voidaan loppulihotusvaiheessa pitää sisätiloissa. Sisälläpitojakso voi olla enintään 1/5 eläimen elinajasta ja kaikissa tapauksissa enintään 3 kk.
- Sioilla tulee olla pääsy ulkotarhaan, ulkojaloittelualueelle taikka laitumelle vähintään toukokuusta lokakuuhun.
- Siipikarjan on päästävä ulkotiloihin aina, kun sääolosuhteet sen sallivat, vähintään toukokuusta lokakuuhun.
- Kun siipikarjalla ei ole mahdollisuutta päivittäiseen ulkoiluun, tulee lintujen saatavilla olla pysyvästi riittävä määrä karkearehua ja siipikarjan luontaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen soveltuvia materiaaleja.

9.1 Ulkoilua koskevat vaatimukset

Luonnonmukaisesti hoidetuilla eläimillä on oltava mahdollisuus päästä laitumelle tai ulkojaloittelualueelle taikka ulkotarhaan. Pääsy ulos on järjestettävä aina kun se on sääolosuhteiden tai maaperän tilan puolesta mahdollista.

Etelä-Suomessa normaali laidunkausi on kesäkuun alusta syyskuun loppuun. Pohjois-Suomessa laidunkausi on noin kuukauden lyhyempi.

Toimeenpanoasetuksen 14 artikla toteaa, että Ulkojaloittelualueet voivat olla osittain katettuja. *Eviran tulkinta asiasta on, että ulkojaloittelualueet tai -tarhat saavat olla katettuja, mutta ne voidaan kattaa vain osittain, enintään 75 % pinta-alasta. Katosten seinien tulee olla avoimet siten, että vain kantavat rakenteet, tarvittavat eläinaidat ja mahdolliset lintu- tai tuuliverkot sallitaan. Kolmiseinäiset eläinsuojat eivät täytä ulkojaloittelualueen tai -tarhan vaatimusta, vaan ne katsotaan sisätiloiksi.*

Yleiset poikkeukset ulkoiluvaatimuksiin

A. Eläinten pääsy ulos talviaikaan

Nautojen, lampaiden ja vuohien talvikauden ulkoilutuksesta voidaan luopua mikäli niiden olosuhteet täyttävät kaikki seuraavat ehdot:

- eläimet pääsevät laidunkaudella päivittäin laitumelle
- ulkona pitoaika pidennetään normaalia laidunkautta pidemmäksi
- eläimiä ei kytketä.

Tätä poikkeusta ei voida soveltaa hevosiin.

Seuraavissa tapauksissa eläinten ulkoiluttamisesta voidaan tilapäisesti luopua:

B. Sääolosuhteet:

- erittäin kova tuuli (talvis aikaan)
- kova sade
- erittäin kova pakkanen (naudat, lampaat, vuohet)
- pakkanen (siat)
- hellepäivät, jolloin hyönteisten määrä nousee eläimiä häiritseväksi (tällöin eläimet ulkoilutetaan viileämpään vuorokauden aikaan).

C. Maaperän kunto, jolloin ulkoilua ei vaadita:

- laitumen pinta rikkoutuu siten, että laidunkasvien normaali kasvu vaarantuu
- ulkotarhat ja jaloittelualueet ovat niin liukkaita, että eläinten loukkaantumisvaara on suuri.

9.2 Ulkoilu naudat

Nautojen tulee päästä ulkoilemaan ympärivuoden. Laidunkaudella tulee kaikkien nautojen päästä päivittäin laitumelle. *Evira tulkitsee laitumeksi alueen, joka on kasvuston peittämä ja eläin saa sieltä osan päivittäisestä ravinnontarpeestaan.*

Poikkeukset laidunnusvaatimukseen

Yli vuodenikäisten sonnien osalta laiduntamisvaatimuksesta voidaan poiketa niin, että niiden tulee päästä päivittäin vähintään ulkotarhaan tai -jaloittelualueelle.

Poikkeus ympärivuotisen ulkoilun vaatimukseen

Talviaikaisesta ulkoilutuksesta voidaan nautojen osalta luopua ainoastaan, jos Yleiset poikkeukset ulkoiluvaatimukseen kohdan A ehdot täyttyvät.

Poikkeus ulkoiluvaatimukseen, loppulihotusvaihe

Lihantuotantoon käytettäviä nautoja voidaan loppulihotusvaiheessa pitää sisätiloissa. Sisälläpitojakso voi olla enintään 1/5 eläimen elinajasta ja kaikissa tapauksissa enintään kolme kuukautta.

Poikkeuksen hyödyntäminen edellyttää tarkkaa kirjanpitoa eläinten ulkoilusta, joka tulee olla esitettävissä vuosittaisen tuotantotarkastuksen yhteydessä.

9.3 Ulkoilu lampaat ja vuohet

Lampaiden ja vuohien tulee päästä ulkoilemaan ympäri vuoden. Laidunkaudella tulee kaikkien lampaiden ja vuohien päästä päivittäin laitumelle.

Poikkeus ympärivuotisen ulkoilun vaatimukseen

Talviaikaisesta ulkoilutuksesta voidaan lampaiden ja vuohien osalta luopua ainoastaan jos Yleiset poikkeukset ulkoiluvaatimukseen kohdan A ehdot täyttyvät.

9.4 Ulkoilu siat

Sioilla tulee olla pääsy ulkotarhaan, ulkojaloittelualueelle taikka laitumelle vähintään toukokuusta lokakuuhun. Sikojen ulkotarhassa ja -jaloittelualueilla on oltava mahdollisuus tonkimiseen. Kiinteät pohjaratkaisut jaloittelualueilla sallitaan, mikäli sioille järjestetään tarhaan tongittavaa materiaalia, esimerkiksi turvetta.

9.5 Ulkoilu hevoset

Kaikkien hevosten tulee päästä päivittäin laitumelle, ulkotarhaan tai -jaloittelualueelle. Laidunkaudella tulee hevosten päästä päivittäin laitumelle. Hevosen liikunnan, ulkoilun ja sosiaalisen kanssakäymisen tarpeen tyydyttämisestä on huolehdittava päivittäin.

9.6 Ulkoilu siipikarja

Siipikarjan on päästävä ulkotiloihin aina, kun sääolosuhteet sen sallivat, vähintään toukokuusta lokakuuhun. Ulkoilujan on aina kun mahdollista oltava vähintään 1/3 siipikarjan elämästä.

Siipikarjalle epäsuotuisia säätiloja, jolloin lintuja ei tarvitse ulkoiluttaa, ovat muun muassa rankkasade, pakkanen tai erittäin kova tuuli. Alle 6 viikon ikäisiä poikasia sekä sairaita tai loukkaantuneita lintuja voidaan pitää sisätiloissa sääolosuhteista riippumatta.

9.6.1 Ulkoilun vaatimukset

Siipikarjan ulkoilun kokonaispinta-alan tulee olla vähintään Taulukon 3 mukainen.

Ulkotiloista tulee olla yli 50 % kasvuston peitossa. Kasvustolla tarkoitetaan ruohon peittämää laidunluetta, puita ja pensaita. Siipikarjalla on oltava mahdollisuus hakeutua suojaan ulkotarhassa. Jos ulkoilun alueella ei ole puita tai pensaita, on sinne rakennettava suojarakennelmia esimerkiksi olkipaaleista.

Linnuilla tulee olla vaivaton pääsy juotto- ja ruokintapaikoille, joiden määrä on suhteutettu kasvutuserän kokoon.

Siipikarjan ulkoilun aluetta on pidettävä tyhjiään vähintään kaksi kuukautta kunkin kasvatetun siipikarjaerän jälkeen.

9.6.2 Poikkeus tyhjiäänpito vaatimukseen

Vaatimus tyhjiään pidosta ei koske rajattua aluetta rakennuksen ulosmenoaukkojen läheisyydessä edellyttäen, että alueen alusta voidaan vaihtaa tai puhdistaa säännöllisesti.

Tyhjiään olo vaatimuksia ei myöskään sovelleta sellaiseen pienimuotoiseen siipikarjan kasvatukseen, jossa linnuilla on mahdollisuus liikkua vapaasti aitaamattomalla alueella.

10 Karjanlanta

Eläinten enimmäismäärä määräytyy lannan levitykseen käytettävän luonnonmukaisessa tuotannossa olevan peltopinta-alan mukaan niin, että tuotantoyksikössä voi olla enintään 2 eläinyksikköä peltohehtaaria kohti.

10.1 Lannanlevitysala

Eläintuotannon valvontaan ilmoittautuessaan on toimijan annettava selvitys siitä, että lannanlevitysala on riittävästi tilalla pidettävien eläinten tuottamalle lannalle. Eläinten enimmäismäärä luonnonmukaisessa tuotantoyksikössä määräytyy lannan levitykseen käytettävän luonnonmukaisessa tuotannossa olevan peltopinta-alan mukaan niin, että tuotantoyksikössä voi olla enintään 2 eläinyksikköä (ey) peltohehtaaria kohti.

Jos toimijan hallinnassa oleva peltoala ei ole riittävä, on toimijan esitettävä kirjallinen sopimus ylimääräisen lannan levittämisestä. Luonnonmukaisessa tuotantoyksikössä syntyvää ylimääräistä lantaa koskevan sopimuksen voi tehdä vain toisen luonnonmukaista tuotantoa harjoittavan toimijan kanssa. Sopimus tulee tiedoksi antaa ELY-keskukselle. Jos tilan eläinmäärän ja peltoalan välillä tapahtuu muutoksia, lannanlevityssopimuksia tarkastellaan uudelleen. Jos tilalla on alle 2 ey peltohehtaria kohti, voi syntyvää lantaa luovuttaa myös tavanomaisille tiloille.

Eläinten enimmäismäärä hehtaaria kohti, joka vastaa enintään 170 kg lannasta peräisin olevaa kokonaistyyppiä, on esitetty Taulukossa 1.

Peltoalaan lasketaan peltokasvi-, puutarhakasvi-, kesanto-, ja viherlannoitusala. Luonnonlaitumet voidaan huomioida peltoalaa laskettaessa laitumelle jäävän lannan osalta (huomioitava pinta-ala = laidunaika kuukausina/12* luonnonlaitumen pinta-ala).

10.2 Lannan varastointi

Lannan varastoinnin mitoituksessa tulee noudattaa valtioneuvoston asetusta 1250/2014. Lannan varastointi tarkastetaan ensimmäisen tuotantotarkastuksen yhteydessä. Lisätietoja: www.ymparisto.fi, Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohje.

Myös lannan käsittelyn ja levityksen tulee kaikilta osin vastata niitä vaatimuksia, jotka on esitetty edellä mainitussa päätöksessä.

Taulukko 1: Eläinten enimmäismäärä peltohehtaaria kohden

Eläinten enimmäismäärä hehtaaria kohden niin, että niiden vuodessa tuottama, peltoon levitettävä, lantamäärä vastaa 170 kg kokonaistyppeä.

Eläinluokka tai -laji	Eläinten enimmäismäärä hehtaaria kohden	Yksi eläin tai eläinpaikka muunnettuna eläinyksilöksi
Lypsylehmä	2	1
Emolehmä	4	0,5
Hieho	4	0,5
Siitossoppi	4	0,5
Lihanauta	4	0,5
Nauta alle 8 kk	14	0,14
Hevonen	3	0,67
Poni	5	0,4
Emakko porsaineen	5	0,4
Lihäsika*	18	0,11
Siitossika	18	0,11
Uuhi karitsoineen	13	0,15
Kuttu kileineen	13	0,15
Munituskana, broileremo	280	0,007
Broileri, kananuorikko*	850	0,002
Kalkkuna*	340	0,006
Hanhi, ankka*	310	0,007

* Eläinpaikkaa kohti vuodessa

Taulukko 2: Eläinten käytössä olevien sisä- ja ulkotilojen vähimmäisvaatimukset

	SISÄTILAT (eläinten käytettävissä varsinaisesti oleva tila)		ULKOTILAT (jaloittelualue sisätilan yhteydessä, eläimillä vapaa pääsy ulos)*
Eläinryhmä	Eläin	Tilaa (m²/eläin)	Tilaa (m²/eläin)
Naudat siitokseen ja lihantuotantoon	Paino enintään 100 kg	1,5	1,1
	enintään 200 kg	2,5	1,9
	enintään 350 kg	4,0	3,0
	351 - 500 kg	5,0	3,7
	yli 500 kg	vähintään 1 m ² /100 kg	vähintään 0,75 m ² /100 kg
Vasikat	Yksittäiskarsinan on oltava vähintään vasikan säkäkorkeuden levyinen ja karsinan pituuden vähintään vasikan pituus mitattuna turvasta lantioluun istuinkyhmyyn kerrottuna 1,1:llä.		
Lypsylehmät		Pihatto 6	4,5
Sonnit, siitokseen		10	30
Hevoset	Kuten valtioneuvoston asetuksessa 588/2010 hevosten suojelusta on määrätty.		
Biisoni			Kutakin alkavaa kolmen täysikasvuisen eläimen ryhmää kohden vähintään 1 hehtaari.
Lampaat	Paino keskimäärin		
	karitsa alle 15 kg	0,35	0,5
	karitsa 30 kg	0,5	0,5
	karitsa yli 30 kg	0,75	0,75
	lammas 55 kg	1,5	2,5
	lammas 75 kg tai yli	1,5	2,5
	tiine uuhi 55 kg	1,5	2,5
	tiine uuhi 75 kg	1,7	2,5
	uuhi karitsoineen aina vähintään	2,0	2,5
Vuohet	kili (< 6 kk)	0,35	0,5
	nuorvuohi (6 - 12 kk)	1,5	2,5
	vuohi	1,5	2,5
	kuttu kileineen aina vähintään	2,0	
Porsineet emakot enintään 40 päivän ikäisine porsaineen		7,5 emakkoa kohden	2,5
Lhasiat	Paino enintään 50 kg	0,8	0,6
	enintään 85 kg	1,1	0,8
	enintään 110 kg	1,3	1,0
	yli 110 kg (1.7.2010 lähtien)	1,5	1,2
Porsaasat	Paino yli 40 päivän ikäiset enintään 30 kg	0,6	0,4
Siitossiat		2,5/joutilas emakko 6,0/karju	1,9 8,0
		Jos karsinaa käytetään astutukseen on tilavaatimus 10/karju	

* Mikäli ulkotila on erillään sisätiloista ja eläimillä ei ole vapaata pääsyä sisään ja ulos, ovat ulkotila vaatimukset vähintään sisätilavaatimusten suuruiset ellei taulukon arvo ole sisätilavaatimusta suurempi (lampaat).

Taulukko 3: Eläinten käytössä olevien sisä- ja ulkotilojen vähimmäisvaatimukset: Siipikarja

	SISÄTILAT (eläinten käytettävissä varsinaisesti oleva tila)			ULKOTILAT (m ² vuorotteluun käytössä olevaa pinta-alaa/eläin)
	Eläintä/m²	orren pituus cm/eläin	Pesä	
munivat kanat	6	18	7 munivaa kanaa/ yksilöpesä tai yhteis- pesässä enintään 83 kanaa/ pesä m ²	4 m ² /kana*
Lihasiipikarja, muut kuin hanhet ja ankat (kiinteät kasvatustilat)	10 lintua siten, että elopaino on enintään 21 kg/m ²	20 (ainoastaan helmikanat)		4 m ² / broileri* ja helmikana* 10 m ² / kalkkuna*
Lihasiipikarja, muut kuin hanhet ja ankat (siirrettävät kasvatustilat)	16 lintua ** siirrettävissä kanaloissa siten, että elopaino on enintään 30 kg/m ²			2,5 m ² *
Hanhet > 4 vk	<i>Lihantuotantoon:</i> enintään 14 kg/m ² , mikäli linnut pääsevät ulos päivittäin enintään 18 kg /m ² <i>Siitokseen:</i> 1, mikäli linnut pääsevät ulos päivittäin vähintään 0,5 m ² /eläin			15 m ² *
Ankat > 4 vk	<i>Lihantuotantoon:</i> enintään 16 kg/m ² , mikäli linnut pääsevät ulos päivittäin enintään 20 kg/m ² <i>Siitokseen:</i> 0,5, mikäli linnut pääsevät ulos päivittäin vähintään 0,25 m ² /eläin			4,5 m ² *

* Kaikkien edellä mainittujen lajien kohdalla raja 170 kg tyypeä hehtaaria kohti vuodessa ei saa ylittyä

** Ainoastaan siirrettävissä eläinsuojissa, joissa lattiapinta-ala on enintään 150 m² ja joita ei suljeta yön ajaksi

Komission asetuksen 889/2008 liite V

1. Kivennäisperäiset rehuaineet

Kalkkipitoiset merieläinten kuoret
Kalkkipitoinen merilevä (maerl)
Lithothamne
Kalsiumglukonaatti
Kalsiumkarbonaatti
Defluorinoitu monokalsiumfosfaatti
Defluorinoitu dikalsiumfosfaatti
Magnesiumoksidi (vedetön magnesiumoksidi)
Magnesiumsulfaatti
Magnesiumkloridi
Magnesiumkarbonaatti
Kalsiummagnesiumfosfaatti
Magnesiumfosfaatti
Mononatriumfosfaatti
Kalsiumnatriumfosfaatti
Natriumkloridi
Natriumbikarbonaatti
Natriumkarbonaatti
Natriumsulfaatti
Kaliumkloridi

2. Muut rehuaineet

Mikro-organismeista, joiden solut on inaktivoitu tai tapettu, saatavat käymisen (sivu)tuotteet:

Saccharomyces cerevisiae
Saccharomyces carlsbergiensis

Komission asetuksen 889/2008 liite VI**REHUN LISÄAINEET****1. Teknologiset lisäaineet***a) Säilöntäaineet:*

E 200	Sorbiinihappo
E 236	Muurahaishappo
E 237	Natriumformiaatti
E 260	Etikkahappo
E 270	Maitohappo
E 280	Propionihappo
E 330	Sitruunahappo

b) Hapettumisenestoaineet

1b306 (i)	Kasviöljyistä peräisin olevat tokoferoliuutteet
1b306 (ii)	Kasviöljyistä peräisin olevat runsaasti (delta)tokoferolia sisältävät uutteet

c) Emulgointi-, stabilointi-, sakeuttamis- ja hyytelöimisaineet:

1c322	Lesitiinit (Ainoastaan, jos peräisin luonnonmukaisista raaka-aineista. Käyttö ainoastaan vesiviljelyeläinten rehuissa.)
-------	---

d) Sidonta-aineet ja paakkuuntumisenestoaineet

E 412	Guarkumi	
E 535	Natriumferrosyanidi	Enimmäisannos 20 mg/kg NaCl (ferrosyanidianionina laskettuna).
E 551b	Kolloidinen silika	
E 551c	Piimaa (puhdistettu)	
1m558i	Bentoniitti	
E 559	Kaoliinipitoiset savet, asbestittomat	
E 560	Steatiitin ja kloriitin luonnossa esiintyvä seos	
E 561	Vermikuliitti	
E 562	Sepioliitti	
E 566	Natrolitiitti-fonoliitti	
1g568	Sedimenttiperäinen klinoptiloliitti	
E 599	Perliitti	

e) Säilörehun valmistuksessa käytettävät lisäaineet

1k	Entsyymit, mikro-organismit
1k236	Muurahaishappo
1k237	Natriumformiaatti
1k280	Propionihappo
1k281	Natriumpropionaatti

Ainoastaan säilörehun tuotannossa, jos sääolot eivät mahdollista riittävää käymistä. Muurahaishapon ja propionihapon sekä niiden natriumsuolojen käyttö säilörehun tuotannossa voidaan sallia ainoastaan, jos sääolot eivät mahdollista riittävää käymistä.

2. Sensoriset lisäaineet

2b	Aromiaineet Vain maataloustuotteista saatavat uutteet <i>Castanea sativa</i> Mill.: Kastanjanuute
----	--

3. Ravitsemukselliset lisäaineet

a) Vitamiinit, provitamiinit ja kemiallisesti tarkkaan määritellyt aineet, joilla on samankaltainen vaikutus

3a	Vitamiinit ja provitamiinit	- Peräisin maataloustuotteista - Vain maataloustuotteista peräisin olevien vitamiinien kanssa identtisiä synteettisesti tuotettuja vitamiineja saa käyttää yksimahaisten eläinten ja vesiviljeltyjen eläinten rehuissa. - Vain maataloustuotteista peräisin olevien vitamiinien kanssa identtisiä synteettisesti tuotettuja A-, D- ja E-vitamiineja saa käyttää märehitijöiden rehussa; käytön edellytyksenä on jäsenvaltion ennakkolupa, joka perustuu märehitijöiden arvioituihin mahdollisuuksiin saada tarvittava määrä mainittuja vitamiineja niiden päivittäisissä rehuannoksissa.
3a920	Vedetön betaiini	- Vain yksimahaisten eläinten rehussa - Vain luonnosta ja, jos saatavilla, luonnonmukaisesta tuotannosta peräisin oleva

b) Hivenaineet

E1 Rauta	
3b101	Rauta(II)karbonaatti (sideriitti)
3b103	Rauta(II)sulfaattimonohydraatti
3b104	Rauta(II)sulfaattiheptahydraatti
3b201	Kaliumjodidi
3b202	Vedetön kalsiumjodaatti
3b203	Pinnoitettu rakeistettu vedetön kalsiumjodaatti
3b301	Koboltti(II)asetaatitetrahydraatti
3b302	Koboltti(II)karbonaatti
3b303	Koboltti(II)karbonaattihydroksidi(2:3)monohydraatti
3b304	Pinnoitettu rakeistettu koboltti (II)karbonaattihydroksidi (2:3)monohydraatti
3b305	Koboltti(II)sulfaattiheptahydraatti
3b402	Kupari(II)karbonaattihydroksimonohydraatti
3b404	Kupari(II)oksidi
3b405	Kupari(II)sulfaattipentahydraatti
3b409	Dikuparikloriditrihydroksidi (TBCC)
3b502	Mangaani(II)oksidi
3b503	Mangaanisulfaattimonohydraatti
3b603	Sinkkioksidi
3b604	Sinkkisulfaattiheptahydraatti
3b605	Sinkkisulfaattimonohydraatti
3b609	Sinkkikloridihydroksidimonohydraatti (TBZC)
3b701	Natriummolybdaattidihydraatti
3b801	Natriumseleniitti
3b810, 3b811, 3b812, 3b813 ja 3b817	Inaktivoitu seleenihiiva

4. Eläintuotantoon vaikuttavat lisäaineet

4a, 4b, 4c, 4d

Entsyymit ja mikro-organismit ryhmässä

"Eläintuotantoon vaikuttavat lisäaineet"

Komission asetuksen 889/2008 liitteen VII mukaiset puhdistus- ja desinfiointiaineet

Eläintuotannossa käytettävien rakennusten ja laitteiden puhdistus- ja desinfiointiaineet:

- kalium- ja natriumsaippua
- vesi ja vesihöyry
- kalkkimaito
- kalkki
- sammuttamaton kalkki
- natriumhypokloriitti (esim. nestemäinen valkaisuaine)
- natriumhydroksidi
- kaliumhydroksidi
- vetyperoksidi
- luontaiset kasviuutteet
- sitruuna-, peretikka-, muurahais-, maito-, oksaali- ja etikkahappo
- alkoholi
- typpihappo (maitolaitteistot)
- fosforihappo (maitolaitteistot)
- formaldehydi
- vedinten ja lypsyvälineiden puhdistus- ja desinfiointiaineet
- natriumkarbonaatti

Luomusuunnitelman tarkistusluettelo

Alla olevaa luetteloa voidaan käyttää tarkistusluettelona eläinten luomusuunnitelmaa laadittaessa

1. Eläinten alkuperä

Tilalla olevat eläimet aloitettaessa luonnonmukaista tuotantoa: eläinlaji, käyttötarkoitus, lukumäärä, rotu

Suunnitelma uudistustarpeesta: lukumäärä, käyttötarkoitus, eläinten ikä

Luonnonmukaisesti kasvatettujen eläinten saatavuus

2. Eläinten ruokinta

Pääasialliset rehut

Rehujen alkuperä (kotoiset/ostetut)

Luonnonmukaisten, tavanomaisesti tuotettujen ja siirtymävaiherehujen käyttö (ruokintasuunnitelma)

Valkuaisrehujen saatavuuden varmistaminen

Karkearehu: rehulaji ja sen osuudet (rehunjakolista), karkearehuosuuden alentaminen ensimmäisten lypsykuukausien aikana

Rehun lisäaineet

Säilörehun valmistus, apuaineet

Nuorten eläinten ruokinta

Eläinten laiduntaminen

3. Eläinten terveys

Eläinten rokottaminen ja loiskäsittelyt

Lääkekirjanpidon pitäminen

4. Käytännöt eläinten hoidossa

Suoritettavat toimenpiteet

Kytkeminen: tilanteet ja kytketyt naudat

Vasikoiden alkukasvatus

Eläinten pitäminen yksittäiskarsinoissa: mitkä eläimet ja missä tuotannon vaiheessa

Eläinten ryhmäkasvatus: mitkä eläimet ja missä tuotannon vaiheessa

5. Eläinsuojat

Olosuhteet: lämpötila ja kosteus, arvio ilmanvaihdon toimivuudesta, valaistus

Ikkunoiden tai muun valoa läpäisevän materiaalin pinta-ala suhteessa lattian pinta-alaan

Lattioiden kunto

Kiinteän lattian osuus lattiapinta-alan vähimmäisvaatimuksesta

Eläinten käytössä olevat pinta-alat

Eläinten makuualueet: rakenne, kuivikkeet

Siipikarjarakennuksissa pesät, orret, kulkuluukut, eläinten määrä kussakin rakennuksessa, lihasiipikarjarakennusten kokonaiskäyttöaika

Rakennuksen rakentamisvuosi

6. Eläinten ulkoilu

Laidunkausi

Ulkotarhat

Ulkojaloittelualue

Mitkä eläimet ulkoilevat missä ja milloin?

Vesilintujen uintimahdollisuus

Siipikarjatarhojen tyhjillään pito

Käytettävissä olevat pinta-alat

7. Eläinsuojien puhdistus

Lypsylaitteiden pesuun ja puhdistukseen käytettävät aineet

Eläinsuojien pesuun ja puhdistukseen käytettävät aineet